

T.C.
GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIğI
Personel Genel M¼d¼rl¼đ¼

2013 Unvan Değişikliği Sınavı

M¼hendis (T¼t¼n Teknolojisi) Ders Notu

Uyarı: Bu dok¼man çeşitli kaynaklardan faydalanılarak oluşturulmuş bir derlemedir. Hiçbir suretle ¼zg¼n bir kitap ¼zelliđi taşımamaktadır. Sadece ilgili konularda bilgi edinme amaçlı olarak kullanılması için bu dok¼man oluşturulmuştur. Kesinlikle başka çalışmalarda dipnot olarak g¼sterilemez.

GÖREV ALANLARI VE ATAMA YAPILACAK GÖREVİN NİTELİğİNE İLİŞKİN KONULAR

1. BÖLÜM

- BAKANLIK MERKEZ TEŞKİLATI VE GÖREVLERİ
- BAKANLIK TAŞRA TEŞKİLATININ GÖREVLERİ, ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI
- MERKEZ VE TAŞRA TEŞKİLATI İMZA YETKİLERİ VE YETKİ DEVRİ

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞININ MERKEZ TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ

Görevler

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının görevi; bitkisel ve hayvansal üretim ile su ürünleri üretiminin geliştirilmesi, tarım sektörünün geliştirilmesine ve tarım politikalarının oluşturulmasına yönelik araştırmalar yapılması, gıda üretimi, güvenliği ve güvenilirliği, kırsal kalkınma, toprak, su kaynakları ve biyoçeşitliliğin korunması, verimli kullanılmasının sağlanması, çiftçinin örgütlenmesi ve bilinçlendirilmesi, tarımsal desteklemelerin etkin bir şekilde yönetilmesi, tarımsal piyasaların düzenlenmesi gibi ana faaliyet konularının gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak; gıda, tarım ve hayvancılığa yönelik genel politikaları belirlemek, uygulanmasını izlemek ve denetlemektir.

Bakanlık Teşkilatı

Teşkilat

Bakanlık, merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatından oluşur.

Bakanlığın en üst amiri olan Bakan, Bakanlık icraatından ve emri altındakilerin faaliyet ve işlemlerinden Başbakana karşı sorumlu olup aşağıdaki görev, yetki ve sorumluluklara sahiptir:

a) Bakanlığı, Anayasaya, kanunlara, hükümet programına ve Bakanlar Kurulunca belirlenen politika ve stratejilere uygun olarak yönetmek.

b) Bakanlığın görev alanına giren hususlarda politika ve stratejiler geliştirmek, bunlara uygun olarak yıllık amaç ve hedefler oluşturmak, performans ölçütleri belirlemek, Bakanlık bütçesini hazırlamak, gerekli kanunî ve idarî düzenleme çalışmalarını yapmak, belirlenen stratejiler, amaçlar ve performans ölçütleri doğrultusunda uygulamayı koordine etmek, izlemek ve değerlendirmek.

c) Bakanlık faaliyetlerini ve işlemlerini denetlemek, yönetim sistemlerini gözden geçirmek, teşkilat yapısı ve yönetim süreçlerinin etkililiğini gözetmek ve yönetimin geliştirilmesini sağlamak.

ç) Faaliyet alanına giren konularda diğer bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak

Müsteşar, Bakandan sonra gelen en üst düzey kamu görevlisi olup Bakanlık hizmetlerini, Bakan adına ve onun emir ve yönlendirmesi doğrultusunda, mevzuat hükümlerine, Bakanlığın amaç ve politikalarına, stratejik planına uygun olarak düzenler ve yürütür. Bu amaçla, Bakanlık kuruluşlarına gereken emirleri verir, bunların uygulanmasını gözetir ve sağlar. Müsteşar, bu hizmetlerin yürütülmesinden Bakana karşı sorumludur.

Müsteşara yardımcı olmak üzere üç Müsteşar Yardımcısı görevlendirilebilir.

Hizmet Birimleri

Bakanlığın hizmet birimleri şunlardır:

- a) Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü.
- b) Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü.
- c) Hayvancılık Genel Müdürlüğü.
- ç) Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü.
- d) Tarım Reformu Genel Müdürlüğü.
- e) Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü.
- f) Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü.
- g) Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı.
- ğ) Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- h) Hukuk Müşavirliği.
- ı) Personel Genel Müdürlüğü.
- i) Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.
- j) Eğitim, Yayın ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı.
- k) Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı.

l) Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği.

m) Özel Kalem Müdürlüğü.

Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü

Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

a) Güvenilir gıda ve yem arzını sağlamak, bu amaçla politikalar oluşturmak ve denetlemek.

b) Gıda, gıda katkı maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerin üretim, işleme ve pazarlama ile ilgili süreçlerin her aşamasındaki izlenebilirliğine yönelik esasları belirlemek.

c) Gıda, gıda katkı maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemeleri üreten işyerlerinin niteliklerini ve bunlara ilişkin izin ve kayıt esaslarını belirlemek, bunların izin ve kayıt işlemlerini yapmak, bu işyerlerini gıda siciline kaydetmek, üretim ve satış yerlerinin kontrol ve denetimlerini yapmak veya yaptırmak.

ç) Gıda, gıda katkı maddeleri ve yemler ile gıdayla temasta bulunan madde ve malzemelerin giriş ve çıkış gümrük kapılarını, ilgili kurumların görüşlerini alarak tespit ve ilan etmek; veteriner sınır kontrol noktalarını ve bunların çalışma esaslarını belirlemek.

d) Yem ve yem katkı maddelerinin tescili, satışı ve denetimi ile ilgili esasları belirlemek ve denetlemek.

e) Yem ve yem katkı maddelerinin üretimini ve satışını yapan işletmelerin onay verme esaslarını belirlemek ve onay verme işlemlerini yapmak.

f) Hayvan kimlik sistemini kurmak ve hayvan hareketlerini kontrol etmek.

g) Canlı hayvan, bitki, hayvansal ve bitkisel ürünler ile gıda ve yemin dış ticareti ile ilgili sağlık şartlarını belirlemek, sınır kontrol noktalarını ve bunların çalışma esaslarını belirlemek ve yürütmek.

ğ) Bitki, hayvan, gıda ve yem güvenirliliğini gözeterek tüketiciyi ve halk sağlığını korumak amacıyla tedbirler almak.

h) Hayvan refahını sağlamaya yönelik çalışmalar yapmak.

ı) Hayvan ve bitki sağlığı ile gıda ve yem konusunda faaliyet gösteren laboratuvarların belgelendirilmesine yönelik esasları belirlemek ve bunları denetlemek.

i) Hayvansal ürünlerin işlenmesi ve pazarlanmasına ilişkin kontrol ve takip işlemlerini yapmak ve buna ilişkin esasları belirlemek.

j) Hayvan hastalıkları ile mücadele ve hayvan sağlığı hizmetlerini yürütmek ve buna ilişkin esasları belirlemek.

k) Hayvan sağlığında kullanılan tedavi edici ve koruyucu maddeler ile bunların etken ve yardımcı maddelerinin imal, satış, taşıma ve muhafaza şartlarını tespit ve ilan etmek.

l) Hayvan sağlığı, teşhis ve tedavi hizmetleri ile ilgili faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ile hayvan satış, kesim ve eğitim yerleri ve barınaklara ilişkin esasları belirlemek.

m) Bitki sağlığını korumak, bitki hastalıkları ve zararlıları ile mücadele etmek ve buna ilişkin esasları belirlemek.

n) Bitki pasaport sistemini kurmak, bitki ve bitkisel ürün hareketlerini kontrol etmek, bitkisel korumada kullanılan ürünlerin norm ve özellikleri ile onay verilmesine ilişkin esasları belirlemek, onay verme ve kontrol işlemlerini yapmak.

o) Bitki ve hayvan sağlığı ile gıda ve yem güvenirliliğini sağlamak amacıyla risk yönetimi esaslarını belirlemek, risk değerlendirmesi yapmak ve risk iletişimini sağlamak.

ö) Hayvan ve bitki sağlığının korunması ile gıda ve yem kontrolünde görevlendirilecek personelin niteliklerini, çalışma usul ve esaslarını belirlemek.

p) Bu maddede belirtilen görevler ile ilgili yayım faaliyetlerinin koordinasyonunda yardımcı olmak.

r) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

a) Bitkisel ürünlerde üretimi, verimliliği ve çeşitliliği artırmak.

b) Bitkisel üretimde kullanılan girdilerin ve üretim teknolojilerinin kullanımının uygunluğunu ve standartlarını belirlemek ve denetlemek.

c) Bitkisel üretimi, tarım ve sanayi sektörü ile entegrasyonunu sağlayacak şekilde yönlendirmek.

ç) İnsan sağlığını ve ekolojik dengeyi gözeterek yeni üretim şekilleri belirlemek, bunları desteklemek, yaygınlaştırmak ve görev alanına giren faaliyetler sonucu ortaya çıkabilecek kirliliğin önlenmesine yönelik ilgili kurumlarla koordinasyonu sağlamak.

d) Çayır, mera, yaylaklar ve kışlakların ıslah ve muhafazasını sağlamak, korumak ve gerekli tedbirleri almak.

e) Bitkisel üretim ile ilgili bilgi sistemlerini kurmak ve kullanılmasını sağlamak.

f) Tarım havzalarının faaliyet ve işleyişi ile ilgili hizmetleri yürütmek.

g) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Hayvancılık Genel Müdürlüğü

Hayvancılık Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Hayvancılığı geliştirmek, teşvik etmek ve teşvik esaslarını belirlemek.

b) Hayvansal üretim girdileri ile hayvancılık işletmelerinin niteliklerini ve bunlara ilişkin izin ve onay esaslarını belirlemek, izin ve her türlü onay işlemlerini yürütmek.

c) Yüksek vasıflı hayvan ırklarını yaygınlaştırmak.

ç) Hayvansal üretimin insan sağlığı ve ekolojik dengeyi koruyucu yöntemlerle yapılmasına ilişkin çalışmalar yapmak ve bunları denetlemek.

d) Hayvansal üretimin artırılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.

e) Hayvansal üretim ve geliştirme projeleri ile ilgili çalışmalar yapmak.

f) Hayvan ıslah programları uygulamak ve uygulamak.

g) Damızlık hayvan ithalat ve ihracatında teknik kriterleri belirlemek ve yürütmek.

ğ) Hayvancılıkla ilgili bilgi sistemi oluşturmak.

h) Hayvansal ürünlerin pazarlanması ile ilgili çalışmalar yapmak.

ı) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü

Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Denizlerde ve iç sularda sürdürülebilir balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği ile avcılığının esaslarını belirlemek ve bunları teşvik etmek.

b) Balıkçı barınakları ve balıkçılık altyapı tesisleri kurulması, işletilmesi ve denetlenmesine ilişkin usûl ve esasları belirlemek ve denetimini yapmak.

c) Balıkçılık ve su ürünleri kaynaklarını korumak, koruma, üretim ve yetiştiricilik alanlarını belirlemek ve bu alanları zararlardan koruyacak tedbirleri almak.

ç) İthal ve ihraç edilecek balıkçılık ve su ürünleri ile girdilerine ilişkin esasları belirlemek.

d) Balıkçılık ve su ürünleri üretim kaynaklarının geliştirilmesi ve verimliliğin artırılması ile ilgili faaliyetlerde bulunmak, kontrol ve denetimleri yapmak ve yaptırmak.

e) Balıkçılık ve su ürünleri üretiminin ve verimliliğin artırılması için gerekli girdilerin tedarikine ilişkin tedbirleri almak.

f) Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğine uygun istihlal sahalarına ilişkin esasları belirlemek, istihlal vasıtalarının asgari vasıf ve şartlarını, kiralama ve kullanılma esaslarını belirlemek.

g) Balıkçılık ve su ürünleri üretim, geliştirme ve araştırma projeleri ile ilgili çalışmalar yapmak.

ğ) Balıkçılık ve su ürünleri avcılığı ve yetiştiriciliği ile ilgili bilgi sistemi oluşturmak.

h) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü

Tarım Reformu Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Rekabetçi bir tarım sektörünün oluşturulması, fiziki potansiyelin, çevre ve arazinin geliştirilmesi, kırsal alanlardaki yaşam kalitesinin ve ekonomik çeşitliliğin iyileştirilmesi, yerel kırsal kalkınma kapasitesinin oluşturulması için programlar hazırlamak, uygulamak ve izlemek.

b) Tarımsal ve kırsal kalkınma desteklerinin uygulanmasına ilişkin gerekli işlemleri yapmak, kontrol etmek ve ödemeler arasındaki uyumu sağlamak.

c) Üreticilerin bilgi düzeyini yükseltmek; kooperatif, birlik ve diğer üretici örgütlerinin kurulmasına izin vermek; kooperatif, birlik, oda, üretici örgütleri ve bunların iştiraklerini denetlemek, desteklemek; bunların eylem ve işlemlerinin hukuka uygun olarak sonuçlandırılması için gerekli tedbirleri almak.

ç) Toprak ve sulama suyu analiz laboratuvarlarının kuruluş esaslarını belirlemek; arazi, toprak, su kaynakları ile ilgili analizleri ve toprak, arazi ve su sınıflandırması yapmak.

d) Arazi edindirme işlemlerini yapmak, tarımsal arazilerin parçalanmasını önlemek, arazi düzenlemesi ve toplulaştırması yapmak ve yaptırmak.

e) Tarımsal mekanizasyon konusunda politika ve stratejileri tespit etmek, plan ve projeler hazırlamak ve uygulamaya aktarılmasını sağlamak, tarımsal mekanizasyon düzeyinin yükseltilmesi için gerekli çalışmaları yapmak.

f) Çiftlik muhasebe veri ağını kurmak ve işletmek.

g) Tarımsal verileri toplamak ve istatistikleri oluşturmak.

h) Entegre idare ve kontrol sistemi dâhil olmak üzere, görev alanına giren konularda bilgi sistemleri kurmak, işletmek ve güncel tutmak.

ı) Tarımsal sulamada verimliliği arttırmak, uygun sulama tekniklerinin kullanılmasını sağlamak, uygun sulama tesislerini yaptırmak, toprak kaynaklarını korumak ve tarla içi geliştirme hizmetlerini yürütmek.

i) Küresel iklim değişiklikleri, tarımsal çevre, kuraklık, çölleşme, diğer tarımsal afetler ve tarım sigortası ile ilgili hizmetleri yürütmek, tabii afetlerden zarar gören çiftçilere özel mevzuatında yer alan esaslar çerçevesinde yardım yapmak.

j) El sanatlarını geliştirmek.

k) Tarımsal ürünlerin pazarlanması ile ilgili çalışmalar yapmak.

l) Avrupa Birliği kaynakları ve diğer uluslararası kaynaklarla yürütülen kırsal kalkınma programlarına ilişkin koordinasyonu sağlamak.

m) 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ile verilen görevleri yapmak.

n) 5648 sayılı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun uyarınca kurulan İzleme Komitesinin sekretarya işlemlerini yürütmek.

o) Tarım sektörüne ve kırsal kesimlere verilecek desteklere ilişkin çalışmalar yapmak, teklifte bulunmak ve 5488 sayılı Tarım Kanunu uyarınca kurulan Tarımsal Destekleme ve Yönlendirme Kurulunun sekretarya hizmetlerini yürütmek.

ö) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü

Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

a) Ulusal kalkınma planları doğrultusunda tarımsal araştırma ve geliştirme stratejilerini ve önceliklerini belirlemek, projeler hazırlamak, hazırlatmak, uygulamak ve uygulatmak.

b) Çeşit ve ırk geliştirmek, tescil ettirmek ve bunların nüve materyallerini üretmek.

c) Yerli gen kaynaklarını korumak ve geliştirmek, gen kaynaklarına erişim ve bunların yararının paylaşımını sağlamak; yetkilendirme, izleme ve denetleme çalışmalarını yapmak.

ç) Tarımsal ürün piyasalarındaki ulusal ve uluslararası gelişmeleri izlemek, Bakanlığın görev alanına giren konularda araştırmalar yapmak ve yaptırmak.

d) Toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ve rasyonel kullanımı amacıyla araştırmalar yapmak.

e) Bakanlığa bağlı araştırma kuruluşlarının araştırma hedeflerini belirlemek ve bu kuruluşları denetlemek.

f) Hayvan ve bitki hastalıklarında kullanılan aşı, serum, biyolojik ve kimyasal maddeler ile koruma ilaçları hakkında ve bunların bileşimine giren etkili ve yardımcı maddeler konusunda araştırmalar yapmak.

g) Denizlerde ve iç sularda su ürünlerine ilişkin bilimsel araştırmalar yapmak ve yapılmasını desteklemek.

ğ) Gıda, yem ve mekanizasyon konusunda araştırmalar yapmak.

h) Ulusal ve uluslararası alanda araştırma-geliştirme faaliyetleri yürütmek ve bu kapsamdaki projeleri desteklemek.

ı) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

a) Bakanlığın Avrupa Birliği ile ilişkilerini yürütmek ve Avrupa Birliğine uyum çalışmalarında koordinasyonu sağlamak.

b) Bakanlığın yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşlar ile ilişkilerini yürütmek ve bu konuda koordinasyonu sağlamak.

c) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı Bakanın emri veya onayı üzerine Bakan adına aşağıdaki görevleri yapar:

a) Bakanlık teşkilatının her türlü faaliyet ve işlemlerinin teftiş, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmek.

b) Bakanlığın amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuata, plan ve programa uygun çalışmasını temin etmek üzere gerekli teklifleri hazırlamak ve Bakana sunmak.

c) Özel kanunlarla ve Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının çalışma usul ve esasları ile müfettiş yardımcılığına alınma, bunların yetiştirilmeleri ve diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Strateji Geliştirme Başkanlığı

Strateji Geliştirme Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kanunun 15 inci maddesi ve diğer mevzuatla strateji geliştirme ve malî hizmetler birimlerine verilen görevleri yapmak.

b) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Hukuk Müşavirliği

Hukuk Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

a) Bakanlığın taraf olduğu adli ve idari davalarda, tahkim yargılamasında ve icra işlemlerinde Bakanlığı temsil etmek, dava ve icra işlemlerini takip etmek, anlaşmazlıkları önleyici hukukî tedbirleri zamanında almak.

b) Bakanlık hizmetleriyle ilgili olarak diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından hazırlanan mevzuat taslaklarını, Bakanlık birimleri tarafından düzenlenecek her türlü sözleşme ve şartname taslaklarını, Bakanlık ile üçüncü kişiler arasında çıkan her türlü uyuşmazlığa ilişkin işleri ve Bakanlık birimlerince sorulacak diğer işleri inceleyip hukukî mütalaasını bildirmek.

c) Bakanlıkça hizmet satın alma yoluyla temsil ettirilecek dava ve icra takiplerini izlemek, koordine etmek ve denetlemek.

ç) Bakanlığın amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuata, plan ve programa uygun çalışmalarını temin etmek amacıyla gerekli hukukî teklifleri hazırlayıp Bakana sunmak.

d) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Yukarıda belirtilen her türlü dava ve takip işleri ile diğer görevler, Bakanlığın Hukuk Müşavirleri ile Avukatları aracılığıyla yerine getirilir. Gerekli hâllerde dava ve takip işleri Hazine Avukatları aracılığıyla veya ihtiyaç duyulması hâlinde Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 22 nci maddesinde öngörülen doğrudan

temin usûlü ile avukatlar veya avukatlık ortaklıkları ile yapılacak avukatlık sözleşmeleri yoluyla yürütülür.

Davalarda temsil yetkisi bulunan Hukuk Müşavirleri ve Avukatların bir listesi Bakanlıkça ilgili Cumhuriyet başsavcılığı ve bölge idare mahkemesi başkanlıklarına verilir. Bu listelerin birer nüshası, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından adli yargı çevresinde, bölge idare mahkemesi başkanlığınca idarî yargı çevresinde bulunan mahkemelere gönderilir. Yüksek mahkemeler ve bölge adliye mahkemesindeki duruşmalarda temsil yetkisini kullanacakların isimleri ilgili mahkemelerin başsavcılıklarına veya başkanlıklarına bildirilir. Listede isimleri yer alan hukuk müşavirleri ve avukatlar, baroya kayıt ve vekâletname ibrazı gerekmeksizin temsil yetkilerini kullanırlar. Temsil yetkisi sona erenlerin isimleri anılan mercilere derhal bildirilir.

Bakanlık lehine sonuçlanan dava ve icra takipleri nedeniyle hükme bağlanarak karşı taraftan tahsil edilen vekâlet ücretlerinin Hukuk Müşavirleri ve Avukatlara dağıtımı hakkında, 1389 sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat ve Saireye Verilecek Ücreti Vekâlet Hakkında Kanun hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

Personel Genel Müdürlüğü

Personel Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Bakanlığın insan gücü politikası ve planlaması ile insan kaynakları sisteminin geliştirilmesi ve performans ölçütlerinin oluşturulması konusunda çalışmalar yapmak ve tekliflerde bulunmak.

b) Bakanlık personelinin atama, nakil, terfi, emeklilik ve benzeri özlük işlemlerini yürütmek.

c) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) 5018 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde, kiralama ve satın alma işlerini yürütmek, temizlik, güvenlik, aydınlatma, ısınma, onarım, taşıma ve benzeri hizmetleri yapmak veya yaptırmak.

b) Bakanlığın taşınır ve taşınmazlarına ilişkin işlemleri ilgili mevzuat çerçevesinde yürütmek.

c) Bakanlığın genel evrak ve arşiv faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek.

ç) Bakanlık sivil savunma ve seferberlik hizmetlerini planlamak ve yürütmek.

d) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı

Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Bakanlığın görev alanına giren konularda görsel, işitsel ve yazılı dokümanların basım ve yayımını yapmak veya yaptırmak.

b) Eğitim amacıyla Bakanlığın görev alanıyla ilgili her türlü bilgi ve belgeyi toplamak, değerlendirmek, yayımlamak, film, slayt, fotoğraf ve benzeri belgeleri hazırlamak veya hazırlatmak, bu konulara ilişkin arşiv, dokümantasyon ve kütüphane hizmetlerini yürütmek.

c) Bakanlığın görev alanına giren konularda her türlü eğitim faaliyetini yapmak veya yaptırmak.

ç) Bakanlığın görev alanına giren alanlarda yapılacak yayınlar hakkında ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlarla işbirliği yapmak.

d) Çiftçi eğitimi, tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerini yürütmek.

e) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı

Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Bakanlık projelerinin Bakanlık bilişim altyapısına uygun olarak tasarlanmasını ve uygulanmasını sağlamak, teknolojik gelişmeleri takip etmek, bilgi güvenliği ve güvenilirliği konusunun gerektirdiği önlemleri almak, politikaları ve ilkeleri belirlemek, kamu bilişim standartlarına uygun çözümler üretmek.

- b) Bakanlığın bilgi işlem hizmetlerini yürütmek.
- c) Bakanlığın internet sayfaları, elektronik imza ve elektronik belge uygulamaları ile ilgili teknik çalışmaları yapmak.
- ç) Bakanlık hizmetleriyle ilgili bilgileri toplamak ve ilgili birimlerle işbirliği içinde veri tabanları oluşturmak.
- d) Bakanlığın mevcut bilişim altyapısının kurulumu, bakımı, ikmali, geliştirilmesi ve güncellenmesi ile ilgili işleri yürütmek, haberleşme güvenliğini sağlamak ve bu konularda görev üstlenen personelin bilgi teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak düzenli şekilde hizmet içi eğitim almalarını sağlamak.
- e) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinin görevleri şunlardır:

- a) Bakanlığın basın ve halkla ilişkilerle ilgili faaliyetlerini planlamak ve bu faaliyetlerin belirlenecek usûl ve esaslara göre yürütülmesini sağlamak.
- b) 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununa göre yapılacak bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru bir şekilde sonuçlandırmak üzere gerekli tedbirleri almak.
- c) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Özel Kalem Müdürlüğü

Özel Kalem Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

- a) Bakanın çalışma programını düzenlemek.
- b) Bakanın resmî ve özel yazışmalarını, protokol ve tören işlerini düzenlemek ve yürütmek.
- c) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Bakanlık Müşavirleri

Bakanlıkta önem ve öncelik taşıyan konularda Bakana yardımcı olmak üzere otuz Bakanlık Müşaviri atanabilir.

Bakanlık Müşavirleri, Bakanın uygun göreceği merkez veya taşra teşkilatına ait birimlerde çalıştırılabilir.

Taşra ve Yurt Dışı Teşkilatı

Taşra teşkilatı

Bakanlık, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde taşra teşkilatı kurmaya yetkilidir.

Yurt dışı teşkilatı

Bakanlık, 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esaslarına uygun olarak yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.

Yüksek Komiserler Kurulu ve çalışma grupları

Bakanlığın sürekli kurulu, Yüksek Komiserler Kuruludur.

Bakanlık, görev alanına giren konularla ilgili olarak çalışmalarda bulunmak üzere diğer bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör temsilcileri ve konu ile ilgili uzmanların katılımıyla geçici çalışma grupları oluşturabilir.

Sorumluluk, Koordinasyon ve Yetkiler

Yöneticilerin sorumlulukları

Bakanlığın her kademedeki yöneticileri, görevlerini mevzuata, stratejik plan ve programlara, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmekten üst kademelere karşı sorumludur.

Yetki devri

Bakan, Müsteşar ve her kademedeki Bakanlık yöneticileri sınırlarını açıkça belirtmek ve yazılı olmak kaydıyla, yetkilerinden bir kısmını alt kademelere devredebilir. Yetki devri, uygun araçlarla ilgililere duyurulur.

Koordinasyon ve işbirliği

Bakanlık, hizmet ve görevleriyle ilgili konularda, diğer bakanlıkların ve kamu kurum ve kuruluşlarının uyacakları esasları mevzuata uygun olarak belirlemekle, kaynak israfını önleyecek ve koordinasyonu sağlayacak tedbirleri almakla görevli ve yetkilidir.

Bakanlık, diğer bakanlıkların hizmet alanına giren konulara ilişkin faaliyetlerinde, ilgili bakanlıklara danışmak ve gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktan sorumludur.

Bakanlık, kamu otoritesince yapılması zorunlu olan görevlerinin dışındaki bazı görevlerini, kendi denetim ve gözetiminde olmak üzere ilgili meslek ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği içinde yürütebilir.

Düzenleme yetkisi

Bakanlık; görev, yetki ve sorumluluk alanına giren ve önceden kanunla düzenlenmiş konularda idarî düzenlemeler yapabilir.

Personele İlişkin Hükümler

Atama

2451 sayılı Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarda Atama Usulüne İlişkin Kanunun eki cetvellerde sayılanlar dışında kalan memurların atamaları Bakan tarafından yapılır. Bakan bu yetkisini alt kademelere devredebilir.

Kadrolar

Kadroların tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar, 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanı

Bakanlıkta Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanları ve Uzman Yardımcıları istihdam edilir. Uzman Yardımcılığına atanabilmek için 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan genel şartlara ek olarak aşağıdaki şartlar aranır:

a) En az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadî ve idarî bilimler, veterinerlik, ziraat, gıda mühendisliği, su ürünleri, balıkçılık teknolojisi fakülte ve bölümleri ile hizmet birimlerinin görev alanına giren ve yönetmelikle belirlenen yükseköğretim kurumlarından veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt içindeki veya yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak,

b) Yapılacak yarışma sınavında başarılı olmak gerekir.

Uzman Yardımcılığına atananlar, en az üç yıl fiilen çalışmak ve istihdam edildikleri birimlerce belirlenecek konularda hazırlayacakları uzmanlık tezinin oluşturulacak tez jürisi tarafından kabul edilmesi kaydıyla, yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanırlar. Süresi içinde tezlerini sunmayan veya tezleri kabul edilmeyenlere tezlerini sunmaları veya yeni bir tez hazırlamaları için altı ayı aşmamak üzere ilâve süre verilir. Yeterlik sınavında başarılı olanların Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanı kadrolarına atanabilmeleri, Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından asgarî (C) düzeyinde veya dil yeterliği bakımından buna denkliği kabul edilen ve uluslararası geçerliliği bulunan başka bir belgeye yeterlik sınavından itibaren en geç iki yıl içinde sahip olma şartına bağlıdır. Sınavda başarılı olamayanlar veya sınava girmeye hak kazandığı hâlde geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlara, bir yıl içinde ikinci kez sınav hakkı verilir. Verilen ilave süre içinde tezlerini sunmayan veya ikinci defa hazırladıkları tezleri de kabul edilmeyenler, ikinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar ile süresi içinde yabancı dil yeterliliği şartını yerine getirmeyenler Uzman Yardımcısı unvanını kaybeder ve Bakanlıkta durumlarına uygun başka kadrolara atanırlar.

Uzman Yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma sınavı, tez hazırlama ve yeterlik sınavı ile diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI TAŞRA TEŞKİLATININ GÖREVLERİ, ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI

İl Müdürlüğü Teşkilatı

(1) Bakanlık il müdürlüğü, il müdürü yönetiminde ve aşağıdaki şube müdürlüklerinden oluşur.

- a) Gıda ve Yem şube müdürlüğü
- b) Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı şube müdürlüğü
- c) Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri şube müdürlüğü
- c) Tarımsal Altyapı ve Arazi Değerlendirme şube müdürlüğü
- d) Kırsal Kalkınma ve Örgütlenme şube müdürlüğü
- e) Koordinasyon ve Tarımsal Veriler şube müdürlüğü
- f) İdari ve Mali İşler şube müdürlüğü

(2) Avukatlar, doğrudan il müdürüne bağlı olarak hukuk hizmetleri ile ilgili görevleri yürütür.

(3) İhtiyaçların özelliğine göre ve gerek duyulması halinde, il müdürlüğüne veya şube müdürlüğüne bağlı hizmet birimleri oluşturulabilir. Bu birimlerin oluşturulması görev ve yetkileri Bakan Onayı ile belirlenir.

Bakanlık merkez teşkilatına bağlı kuruluşlar

Taşra teşkilatında bulunan araştırma, eğitim, üretim, işletme vb birimlerin bağlantısı Bakan Onayı ile belirlenir.

Bakanlık İl Müdürlüğünün Görevleri

(1) Bakanlık il müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) İlin tarımsal envanterini çıkarmak ve ilin tarım üretim potansiyelini mevcut teknolojiye göre belirlemek,
- b) Her türlü il yayım programlarını hazırlamak ve yayınların kendi elemanlarına, tüketicilere ve çiftçilere ulaştırılmasını sağlamak,
- c) Çevreye duyarlı doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilirlikle ilgili yeni teknolojileri ve bilgileri çiftçilere ulaştırabilmek, ilin tarımsal yayım programını hazırlamak programın gerçekleşebilmesi için üretici, üretici örgütleri, üniversite, özel sektör ile işbirliği yapmak,
- ç) Araştırma kuruluşları ile doğrudan merkeze bağlı olan benzeri kuruluşlarla işbirliği halinde uygulamaya donuk deneme ve demonstrasyonlar programlamak ve yürütmek,
- d) İilde çiftçilerin karşılaştığı problemleri araştırma enstitülerine iletmek, çözümlerin çiftçilere iletilmesini sağlamak, ilde görev yapan personelin hizmet içi eğitimlerini koordine etmek,
- e) Tarım ürünlerinin islenip, değerlendirilmesine, pazarlamasına ve bunun için gerekli tesislerin kurdurulmasına yardımcı olacak çalışmaları yapmak, bu konuda üreticileri ve müteşebbisleri yönlendirmek,

- f) İlin tarım ürünlerini ekiliş, verim ve üretimlerini tahmin çalışmaları yapmak, tarımla ilgili her türlü istatistik bilgilerinin zamanında toplanmasını sağlamak,
- g) Hayvan ve bitki sağlığı ile gıda ve yem konusunda il düzeyinde risk kriterlerini ve yönetimi esaslarını belirleyerek değerlendirme yapmak ve gerekli iletişimi sağlamak,
- ğ) İldeki hayvanların refahının sağlanması ile salgın ve paraziter hastalıklardan korunmasını sağlamak, bulaşıcı hastalıkların yurt çapında yayılmasını önlemek amacıyla il çapında plan, program ve projeler hazırlamak, gerek bunları, gerekse Bakanlık tarafından belirlenenleri, ilde uygulamak, izlemek, denetlemek,
- h) İl dahilinde çözümlenemeyen hastalık, teşhis ve tedavi problemlerini ilgili araştırma merkezlerine ve Bakanlığa intikal ettirmek, araştırma ve teşhis sonuçlarına göre gerekli tedbirleri almak,
- ı) Suni tohumlama hizmetlerini yürütmek ve soy kütüğü sisteminin yurt çapında yaygınlaştırılması için il bazında gerekli çalışmaları yapmak,
- i) Bakanlığa bağlı hayvan sağlığı ile ilgili hastane, klinik v.b. merkezleri yönetmek; özel sektörde kurulacak bu çeşit tesislere Bakanlıkça belirlenecek esaslara göre izin vermek ve kurulmuş olanları denetlemek,
- j) Hayvan sağlığı ile ilgili madde ve malzemelerin üretim, satış, ihracat, ithalat, taşıma, muhafazası ile ilgili kayıtları tutmak, Bakanlıkça belirlenmiş esaslarla ve yetkiyle sınırlı olarak faaliyetleri ile ilgili izin vermek, izlemek, kontrol etmek ve denetlemek
- k) özel sektörde kurulacak suni tohumlama istasyonları ve damızlık yetiştirme işletmelerine Bakanlıkça belirlenecek esaslara göre izin vermek ve denetlemek,
- l) İl dahilinde uygulanan entegre ve münferit tarım ve kırsal kalkınma projelerinin gerektirdiği hizmetleri yapmak, yeni yapılacak projelerin gerektirdiği on etüt ve envanter çalışmalarını yürütmek,
- m) Projeye dayalı olarak kurulacak işletmelere ait kredi taleplerini inceleyerek uygun olanların gerekli proje ve çiftlik geliştirme projelerini hazırlamak,
- n) İl dahilindeki bitki ve hayvan sağlığı ile ilgili iç ve dış karantina hizmetlerini mevzuatı doğrultusunda yürütmek, resmi ve özel mezbaha ve kombinaları sağlık yönünden denetlemek, ildeki damızlık boğa, koç, teke ve aygırların sağlık kontrollerini yapmak, uygun olmayanları enemek,
- o) İl dahilinde bitkilere zarar veren zararlı hastalık ve organizmaların tespitini yapmak ve koruma programlarını hazırlamak, onaylanmış programların uygulanmasını sağlamak,
- ö) İl dahilinde faaliyette bulunan bitki koruma ürünleri, zirai mücadele alet makineleri, tohum ve gübre bayileri ile ilaçlama yapan özel ve tüzel kişilerin kontrolünü yapmak, gıda ve yem stokları, gıda ve yem konularını ilgilendiren etüt ve envanterleri hazırlamak, ruhsatlı yem fabrikalarını asgari teknik ve sağlık şartları bakımından denetlemek, gıda ve yem sanayileri ürünlerinin belirlenmiş esaslara uygunluğunu denetlemek, ihracat ve ithalatında Bakanlık ile ilgili işlemlerinin il düzeyindekilerini yürütmek,
- p) Bitki, hayvan, gıda ve yem güvenirliliğini gözeterek tüketiciyi ve halk sağlığını koruma amacıyla il düzeyinde tedbirler almak, Bakanlıkça belirlenen tedbirlerin ilde

uygulanmasını sağlamak, izlemek, değerlendirmek, konusunda faaliyet gösteren laboratuvarları mevzuatı çerçevesinde belgelendirilmek, kaydını almak, izlemek, yetkili oldukları hususlarda denetlemek,

r) Su ürünlerinin ve su ürünleri kaynaklarının sürdürülebilirlik temelinde isletilmesi ve geliştirilmesini sağlamak, buna yönelik koruma önlemlerini gerçekleştirmek, avcılık ve yetiştiriciliğe, su ürünlerinin islenmesi ve pazarlanmasına, balıkçı barınakları ve balıkçılık ve su ürünleri alt yapılarının geliştirilmesi ve isletilmesine, su ürünleri ile ilgili her türlü bilgi ve belge toplanmasına ve bu bilgilere yönelik kayıt sisteminin geliştirilmesine ilişkin düzenlemeleri uygulamak, getirilen düzenlemeler kapsamında izleme, kontrol ve denetim ile cezai müeyyideleri gerçekleştirmek, su ürünleri ile ilgili inceleme ve değerlendirmeler yapmak ve her türlü teşvik ve koruma tedbirlerinin alınmasını, üretim alanlarının kiralanması ve isletilmesini ve buralarda verimliliğin artırılmasını sağlamak, su kaynaklarının kirletilmesini önleyecek ve su ürünlerini zarardan koruyacak tedbirleri almak ve aldirmek, balıkçılık ve su ürünleri ilgili ihracat, ithalat işlemlerini mevzuatı çerçevesinde yürütmek.

s) Mera tespit tahdit, ıslah ve tahsis ile mera dışına çıkarılma ve bu gibi yerler ile ilin içerisinde bulunduğu tarım havzasına dair faaliyetlerde mevzuatı doğrultusunda işlemler yürütmek, tarım arazisinde ekili, dikili alanlarının ve bunların ürünlerinin taşınır ve taşınmaz çiftçi mallarının korunmasını ve tabii afetlerden zarar gören çiftçilere özel mevzuatına göre yardım yapılmasını sağlamak için ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak ve çalışmalara yardımcı olmak,

s) Projeler çerçevesinde köylerde istihdam imkanlarını artırmak amacıyla el sanatlarının geliştirilmesini, yayılmasını ve tanıtılmasını sağlayıcı ve mamullerinin pazarlanmasını kolaylaştırıcı tedbirler almak,

t) çiftçilerin kooperatif veya birlik şeklinde teşkilatlanmasını ve kooperatifçiliği teşvik etmek, bu amaçla etüt ve projeler hazırlamak, kooperatiflerin ve birliklerin kurulması için teknik ve yetkisi dahilinde mali yardımda bulunmak ve denetlemek,

u) Örnek çiftçi yetiştirmek gayesi ile çiftçi kadınlar ile çiftçi çocukları ve gençleri için eğitim programları ve projeleri uygulamak,

ü) Gıda, gıda katkı maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemeler konusunda faaliyette bulunan yerlerin gerekli kayıtları yapmak, izinleri vermek, üretim işleme ve satış yerlerini mevzuatı çerçevesinde denetlemek, bu malzemelerin ihracat ve ithalatında Bakanlık ile ilgili işlemlerinin il düzeyindekilerini yürütmek,

v) Tohumluk üretimlerinin beyanname kabulü, tarla kontrollerini yapmak ve numune alarak ilgili kuruluşlarına göndermek,

y) Tohumluk piyasasında yetkilendirme ile ilgili faaliyetleri yürütmek,

y) Tohumluk üretici ve bayilerinin kontrolünü yapmak,

z) Tohumluk, sus bitkileri, doğal çiçek soğanları ve kesme çiçek ile ilgili ithalat ve ihracat işlemlerini yürütmek,

aa) Bakanlıkça yürütülen iç ve dış kaynaklı entegre ve münferit bitkisel üretim, hayvancılık ve su ürünleri üretim, değerlendirme, pazarlama ve kırsal kalkınma

projelerinin ili ile ilgili kısımları uygulamak, uygulatmak, hibelerin zamanında ve amacına uygun olarak kullanılmasını takip ve kontrol etmek,

bb) Küresel iklim değişiklikleri, tarımsal çevre, kuraklık, çölleşme ile ilgili çalışmalar il düzeyinde olanları yürütmek, diğer afetler ve tarım sigortası ile ilgili olarak 14/6/2005 tarihli ve 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu çerçevesindeki uygulamaların yaygınlaştırılmasına yönelik eğitim, yayım ve tanıtım ve mevzuatla verilen diğer çalışmaları yapmak,

cc) Hayvan ıslahı faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin veri tabanı çalışmalarını yürütmek, Bakanlıkça düzenlenen suni tohumlama kurslarına ilişkin koordinasyonu sağlamak, suni tohumlama yapma izni vermek, sperma ve embriyo üretim merkezleri ve laboratuvarlarının kontrol ve denetimlerini yapmak,

çç) Büyükbaş ve küçükbaş damızlık yetiştiriciliği yapılan işletmelerin teknik yönden kontrolünü yapmak,

dd) Hayvancılık projeleriyle ilgili personel eğitimi ve bütçe ihtiyaçlarını tespit etmek ve ilin hayvancılık konusunda üretim potansiyelini belirlemek, mevzuatı doğrultusunda projeler yapmak, yürütmek, İlde hayvansal üretimin insan sağlığı ve ekolojik dengeyi koruyucu yöntemlerle yapılmasına ilişkin çalışmalar yapıp bunları denetlemek.

ee) Projeye dayalı olarak kurulmak istenen hayvancılık işletmelerine ilişkin teknik yardım taleplerini değerlendirmek,

ff) İl dahilinde faaliyette bulunan her türlü gübre ve toprak düzenleyicilerin üretim yerleri, gübre bayileri ile bu bayilerin depolarını ve buralardaki piyasaya arz edilmiş ürünleri belirlenmiş esaslara göre uygunluğunu denetlemek,

gg) Bakanlığın il müdürlüklerine yetki devri yaptığı gübreler için ithalat uygunluk belgelerini düzenlemek,

hh) İlde ilk defa faaliyete gecen gübre fabrikaları ile gübre üretim yerleri için lisans başvurularında, bu fabrika ve üretim yerlerinin mevzuata uygunluğunu denetlemek, uygunluk raporunu Bakanlığa göndermek,

ıı) İlde bitkisel, hayvansal ve su ürünleri üretimi ile ilgili bilgi sistemlerinin kurulması ve kullanılmasını sağlamak,

ii) Kayıt sistemleri veri girişleri ve kayıt sistemlerine dayalı destekleme uygulamalarını yapmak,

jj) Tarımsal üretimi arttırmak, geliştirmek, kolaylaştırmak, kalitesini arttırmak ve maliyeti düşürmekle ilgili iş ve işlemleri usulünce yürütmek, çiftlik muhasebe veri ağının il ile ilgili kısımlarını mevzuatı çerçevesinde gerçekleştirmek,

kk) Üreticilerce toprak analiz sonuçlarına dayalı gübre kullanımını sağlamak için eğitim çalışmaları yapmak,

ll) İlde bulunan toprak-bitki –sulama suyu analiz laboratuvarlarının yetkilendirilmesi ve faaliyetleri ile ilgili olarak Bakanlıkça istenen hususları yerine getirmek.

mm) Alternatif üretim tekniklerine yönelik üretici, üretici örgütleri, müteşebbis ve tüketicilere eğitim ve yayım hizmetlerinde bulunmak, denetim faaliyetlerini yürütmek, alternatif tarımsal üretim tekniklerine yönelik Bakanlıkça verilecek görevleri yapmak.

- nn) Sulamaya acılan alanlarda tarım tekniklerini çiftçilere öğretmek ve yaymak,
- oo) İlin, tohum, fidan, fide, gübre, ilaç, ası, serum, zirai alet ve makine, damızlık hayvan, yumurta, civciv, balık yavrusu ve yumurtası, ipek böceği tohumu, ana arı, kovan, sperma zirai kredi gibi girdi ihtiyaçlarını ilçelerden gelen bilgiler ışığında tespit etmek, bunların tedarik ve dağıtımını için T.C. Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifleri, Tarım satış Kooperatifleri, tarımsal amaçlı kooperatifler, döner sermaye, bütçe imkanları ve varsa fon gibi kaynaklardan yararlanmak üzere tedbirler almak,
- öö) Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerini düzenleyen, 8/9/2006 tarih ve 26283 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Tarımsal Yayım ve danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemleri yapmak, uygulamaları yaygınlaştırmak için eğitim, yayım ve tanıtım çalışmaları yapmak.
- pp) İlde kurulu bulunan döner sermaye işletmesi ile ilgili iş ve işlemleri mevzuatına uygun olarak yürütmek,
- rr) Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ile arazi edindirme, tarım arazilerinin parçalanmasını önlemek, arazi düzenlemesi ve toplulaştırması, sulama verimliliğini arttırmak için uygun sulama tekniklerinin kullanılması ve tesislerinin yapılması, toprak kaynaklarını korumak, tarla içi geliştirme hizmetlerini yürütmek, 3083 sayılı Kanun çerçevesinde ve Bakanlıkça verilen yetki ve görevler dahilinde gerekli faaliyetleri yapmak,
- ss) İlde bulunan Bakanlık kuruluşları arasında merkezden istenen verilerin toplanarak merkez kuruluşlarına bildirilmesi ve Bakanlıkça verilen talimat çerçevesinde koordinasyonu sağlamak,
- ss) Bakanlıkça önceden tespit edilen ilke ve esaslar çerçevesinde hazırlanan il yıllık yatırım ve bütçe tekliflerinin planlanmasını, uygulamasını ve değerlendirmesini yapmak,
- tt) İlde, Bakanlığın orta ve uzun vadeli strateji politikaları çerçevesinde çalışmalarını yürütmek.
- uu) Mevzuatla verilen diğer görevler ile Bakanlık ve Vali tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Bakanlık İl Müdürlüğü Hizmet Birimlerinin Görevleri

Gıda ve Yem şube müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Gıda ve yem güvenilirliğini gözeterek tüketiciyi ve halk sağlığını koruyucu tedbirleri Bakanlığın belirlediği esasları il düzeyinde yürütmek,
- b) Gıda, gıda katkı maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerin üretim, işleme ve satış-pazarlama ile ilgili izin ve kayıtlarını yapmak, üretim, satış yeri ve toplu tüketim yerlerinin izleme, kontrol ve denetimlerini yapmak,
- c) Gıda, gıda katkı maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerin ihracat ve ithalatında Bakanlık ile ilgili işlemlerinin il düzeyindekilerini yürütmek,
- ç) Kombina ve mezbahalarda görev yapan akredite veteriner hekimlerin kaydını yapmak ve bunları konuyla ilgili mevzuatta belirlenmiş görevleri yönüyle denetlemek,
- d) Organik tarım ve iyi tarım uygulamalarına göre üretilen ürünlerin gıda güvenliği yönüyle denetimlerini yapmak,

- e) Bakanlıkça verilen görev çerçevesinde gıda kalıntı izlemeleri yanında bireysel şikayet veya alo gıda ihbar hattına gelen şikayetlerle ilgili gerekli inceleme ve denetleme işlemlerini yürütmek,
- f) Gıda ve beslenmeyle ilişkili olarak gerek bakanlıktan gelen, gerekse il düzeyinde belirlenmiş projelerle ilgili çalışmalar yürütmek,
- g) Konusunda faaliyet gösteren laboratuvarları mevzuatı çerçevesinde belgelendirilmek, kaydını almak, izlemek, yetkili oldukları hususlarda denetlemek,
- ğ) Yem ve yem katkı maddelerinin üretim, işleme ve satış, ihracat, ithalat ile ilgili olarak gerekli kontrolleri ve işlemleri yapmak, denetlemelerini gerçekleştirmek,
- h) Diğer mevzuat ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevler yapmak.

Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı şube müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) İlin bitkisel üretim potansiyeline uygun geliştirme projeleri hazırlamak ve/veya hazırlatmak,
- b) Bakanlığın politika, stratejik plan ve programlarına dayalı il için üretimi uygun ve çiftçilere kazanç sağlayıcı, bitkisel üretim desenlerini belirlemek,
- c) İldeki bitkisel üretimi, Bakanlığın belirlediği esaslar dahilinde ve tarım ve sanayi entegrasyonunu sağlayacak şekilde yönlendirmek,
- ç) Bakanlığın belirlediği esaslar doğrultusunda ildeki bitkisel ürünlerde üretimi, verimliliği ve çeşitliliği artırıcı çalışmalar yapmak,
- d) Urun kaybını ve ekolojik sisteme zarar verici faaliyetleri önleyici işlemleri mevzuatı çerçevesinde yürütmek,
- e) Bakanlığın insan sağlığını ve ekolojik dengeyi gözeterek belirlediği ve esaslarını ortaya koyduğu yeni üretim şekillerinin ilde uygulanması yönünde çalışmalarda bulunmak,
- f) Alternatif üretim tekniklerine yönelik üretici, üretici örgütleri, müteşebbis ve tüketicilere eğitim ve yayım hizmetlerinde bulunmak, denetim faaliyetlerini yürütmek alternatif tarımsal üretim tekniklerine yönelik Bakanlıkça verilecek görevleri yapmak,
- g) İlin içerisinde olduğu tarım havzası mevzuatı ve gerekliliği çerçevesinde faaliyet göstermek,
- ğ) İlde sertifikalı tohum ve fide-fidan üretimi ve kullanılmasını sağlayıcı faaliyette bulunmak,
- h) Tohumluk üretimlerinin beyanname kabulü, tarla kontrollerini yapmak ve numune olarak ilgili kuruluşlara göndermek,
- ı) Tohumluk piyasasında yetkilendirme ile ilgili faaliyetleri yürütmek,
- i) Tohumluk üretici, isleyici, yetiştirici ve bayilerinin izin, kayıt ve kontrolünü yapmak,
- j) Tohumluk, sus bitkileri, doğal çiçek soğanları ve kesme çiçek vb üretim materyalinin ilgili ithalat ve ihracat işlemlerini yürütmek.
- k) Mera tespit, tahdit, ıslah ve tahsis ile mera dışına çıkarılma ve bu gibi yerler ile ilin içerisinde bulunduğu tarım havzasına dair faaliyetlerde mevzuatı doğrultusunda işlemler yürütmek.

- l) İl dahilinde faaliyette bulunan her türlü gübre ve toprak düzenleyicilerinin üretim yerleri, gübre bayileri ile bu bayilerin depolarını ve buralardaki piyasaya arz edilmiş ürünleri belirlenmiş esaslara göre uygunluğunu denetlemek,
- m) Bakanlığın il müdürlüklerine yetki devri yaptığı gübreler için ithalat uygunluk belgelerini düzenlemek,
- n) İlde ilk defa faaliyete gecen gübre fabrikaları ile gübre üretim yerleri için lisans başvurularında, bu fabrika ve üretim yerlerinin mevzuata uygunluğunu denetlemek, uygunluk raporunu Bakanlığa göndermek,
- o) Üreticilerce toprak analiz sonuçlarına dayalı gübre kullanımını sağlamak için eğitim çalışmaları yapmak,
- o) İlde bulunan toprak-bitki analiz laboratuvarlarının yetkilendirilmesi ve faaliyetleri ile ilgili olarak Bakanlıkça istenen hususları yerine getirmek,
- p) İl dahilinde çözümlenemeyen hastalık, teşhis ve tedavi problemlerini ilgili araştırma merkezlerine ve Bakanlığa intikal ettirmek, araştırma ve teşhis sonuçlarına göre gerekli tedbirleri almak,
- r) İl dahilinde bitkilere zarar veren hastalık, zararlı ve yabancı otları tespit etmek ve mücadele programlarını hazırlayarak onaylanmış programların uygulanmasını sağlamak.
- s) Bakanlıkça belirlenmiş esaslarla ildeki bitki sağlığını korumak, bitki hastalık ve zararlıları ile erken uyarı tahmin vb yöntemlerle ve entegre/ biyolojik mücadele gibi en az kimyasal kullanımını sağlayıcı modern metot ve usullerle mücadele etmek, bu işlerle ilgili gerekli eğitim ve altyapının hazırlanmasını sağlamak,
- s) Tarımsal işletmelerde kullanılan kimyasalların kaydına ilişkin kayıtları kontrol etmek, izlemek ve denetlemek,
- t) Bitki pasaport sistemi ile bitki ve bitkisel ürün hareketlerini ilde kontrol etmek,
- u) İl dahilindeki bitki sağlığı ile ilgili iç ve dış karantina hizmetlerini yürütmek,
- ü) Zirai ilaç satışı, zirai mücadele alet ve makineleri imalat, toptancılığı ve bayiliği gibi hususlarda gerekli kontrol işlemi yapılarak faaliyetlerine Bakanlıkça belirlenmiş esaslar çerçevesinde kaydını yapmak, izin vermek, denetimlerini gerçekleştirmek.
- v) Konusunda faaliyet gösteren laboratuvarları belgelendirmek, yetkili oldukları hususlarda denetlemek.
- y) Konusu ile ilgili il yayım programlarını hazırlamak, faydalı bilgiler, broşür, el kitabı, demonstrasyonlar, gösteri ve benzeri yollarla kendi elemanlarına ve çiftçilere tüketicilere ulaştırmak ve tarım teknolojilerine ait yeni bilgilere çiftçilere yayım yoluyla iletmek,
- z) Örnek çiftçi yetiştirmek gayesi ile çiftçi çocukları, kadınlar ve gençleri için eğitim programları ve projeleri uygulamak,
- aa) Kayıt sistemleri veri girişleri ve kayıt sistemlerine dayalı destekleme uygulamalarını yapmak.
- bb) Diğer mevzuat ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevler yapmak,

Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube müdürlüğünün görevleri Şunlardır:

- a) Hayvan sağlığı ve hayvan refahının korunmasının yanı sıra, güvenilir gıda temini ve hayvan ve ürünlerinden insanlara ve hayvanlara gecen hastalıkların önlenerek halk sağlığının korunması amacıyla, il çapında hazırlanan plan, program ve projeleri uygulamak, hayvan hastalık ve zararlılarına karşı koruyucu hizmetleri yürütmek, tedavilerini yapmak, kontrol etmek, denetlemek,
- b) Bakanlıkça belirlenmiş esaslarla ve yetkiyle sınırlı olarak hayvanların tanımlamak, tescil etmek, kayıt altına almak, ildeki hayvan hareketlerini kontrol etmek
- c) Yurtiçi ve yurtdışı hayvan ve hayvansal ürünlerin hareketlerinin kontrolü ile canlı hayvan ve hayvansal ürünlerin ithalat ve ihracatlarında Bakanlık ile ilgili işlemleri yürütmek,
- c) Bakanlıkça belirlenmiş esaslar doğrultusunda hayvan hastalıkları ve zararlıları ile mücadele etmek, koruyucu ve tedavi edici hayvan sağlığı hizmetlerini yürütmek, hayvan refahını sağlayıcı çalışmalarda bulunmak, hayvan sağlığı ile ilgili karantina hizmetlerini yürütmek,
- d) Hayvan sağlığı, teşhis ve tedavi edici ve koruyucu maddeler ile bunların etken ve yardımcı maddelerinin üretim, satış, ihracat, ithalat, tasıma, muhafazası ile ilgili kayıtları tutmak, Bakanlıkça belirlenmiş esaslarla ve yetkiyle sınırlı olarak faaliyetleri ile ilgili izin vermek, izlemek, kontrol etmek ve denetlemek,
- e) İl dahilinde çözümlenemeyen hastalık, teşhis ve tedavi problemlerini ilgili araştırma merkezlerine ve Bakanlığa intikal ettirmek, araştırma ve teşhis sonuçlarına göre gerekli tedbirleri almak,
- f) Hayvan sağlığı, teşhis, tedavi ve koruyucu hizmetler alanında faaliyet gösteren, kişi, kurum ve kuruluşlar ile hayvan-hayvansal ürün, üretim, satış, kesim ve eğitim, araştırma yerleri ve barınakların durumları ve faaliyetlerinin kaydını tutmak, Bakanlıkça belirlenmiş esaslarla ve yetkiyle sınırlı olarak, faaliyetleri ile ilgili izin vermek, izlemek, kontrol etmek ve denetlemek,
- g) İldeki damızlık hayvanların sağlık kontrollerini yapmak,
- ę) Konusunda faaliyet gösteren laboratuvarların belgelendirilmesi, yetkili oldukları hususlarda denetlemek.
- h) Hayvan ıslahı faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin veri tabanı çalışmalarını yürütmek, Bakanlıkça düzenlenen suni tohumlama kurslarına ilişkin koordinasyonu sağlamak, suni tohumlama yapma izni vermek, sperma ve embriyo üretim merkezleri ve laboratuvarlarının kontrol ve denetimlerini yapmak,
- ı) Bakanlığın belirlediği hayvan ıslah programını ilde uygulamak, izlemek.
- i) Büyükbaş ve küçükbaş damızlık yetiştiriciliği yapılan işletmelerin, teknik yönden kontrolünü yapmak,
- j) Bakanlığın belirlediği çerçevede, İlde hayvansal üretimin insan sağlığı ve ekolojik dengeyi koruyucu yöntemlerle yapılmasına ilişkin çalışmalar gerçekteştirmek, bunları denetlemek,

- k) İlde hayvansal üretimin arttırılmasına ve pazarlanmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak,
- l) Hayvancılık projeleri ile ilgili personel eğitimi ve bütçe ihtiyaçlarını tespit etmek ve ilin hayvancılık konusunda üretim potansiyelini belirlemek,
- m) Projeye dayalı olarak kurulmak istenen hayvancılık işletmelerine ilişkin teknik yardım taleplerini değerlendirmek,
- n) Kurulmak istenen hayvancılık tesislerinin izin ve tescil işlemlerini yapmak, izlemek ve denetlemek,
- o) Hayvancılık ve su ürünleri üretim potansiyeline uygun geliştirme projeleri hazırlamak ve/veya hazırlatmak,
- ö) Su ürünlerinin ve su ürünleri kaynaklarının sürdürülebilirlik temelinde işletilmesi ve geliştirilmesini sağlamak, buna yönelik koruma önlemlerini gerçekleştirmek, avcılık ve yetiştiriciliğe, su ürünlerinin islenmesi ve pazarlanmasına, balıkçı barınakları ile balıkçılık ve su ürünleri alt yapılarının geliştirilmesi ve işletilmesine, su ürünleri ile ilgili her türlü bilgi ve belge toplanmasına ve bu bilgilere yönelik kayıt sisteminin geliştirilmesine ilişkin düzenlemeleri uygulamak, getirilen düzenlemeler kapsamında izleme, kontrol ve denetim ile cezai müeyyideleri gerçekleştirmek,
- p) balıkçılık ve su ürünleri kaynaklarını koruma, üretim ve yetiştiricilik alanlarını belirleyerek, bu alanlarda koruyucu tedbirleri almak,
- r) Su ürünleri ile ilgili inceleme, değerlendirme çalışmaları yapmak, Bakanlığın belirlediği esaslar dahilinde ve yetkisi ölçüsünde ilde her türlü teşvik ve koruma tedbirlerinin alınmasını, balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğine uygun üretim alanları ve balıkçı barınaklarına ilişkin esasları, üretim araçlarının asgari vasıf ve şartlarını kiralanma ve kullanılma esaslarını üretim alanlarının kiralanmasını ve işletilmesini ve buralarda verimliliğin artırılmasını sağlamak su kaynaklarının kirletilmesini önleyecek ve su ürünlerini korumaya yönelik tedbirler almak,
- s) Su ürünlerinin yetiştiriciliği kapsamında ithalat ve ihracat işlemlerini Bakanlık faaliyetleri çerçevesinde gerçekleştirmek,
- s) Su ürünleri üretim, isleme ve satış yerlerinin ruhsatlandırmak, denetlenmek,
- t) Amatör ve ticari balıkçılık ile ilgili düzenlemeleri, gerekli işlem ve denetlemeleri yapmak,
- u) Akarsu ve kuru dere yataklarından kum, çakıl ve benzeri maddelerin alınması ve işletilmesi faaliyetlerine ilişkin su ürünlerini korumak adına çevresel etki değerlendirme çalışmalarını yürütmek,
- u) Kalıntı - nitrat izleme çalışmaları; alıcı ortam su kirliliği çalışmaları, atık su kirliliği denetimi işlemleri gibi koruyucu ve sürdürülebilir su üretimini sağlayıcı işlemler yapmak,
- v) Konusu ile ilgili il yayım programlarını hazırlamak, faydalı bilgiler, broşür, el kitabı, demonstrasyonlar, gösteri ve benzeri yollarla kendi elemanlarına ve çiftçilere, tüketicilere ulaştırmak ve tarım teknolojilerine ait yeni bilgileri çiftçilere yayım yoluyla iletmek,
- y) Örnek çiftçi yetiştirmek gayesi ile çiftçi çocukları, kadınlar ve gençleri için eğitim

programları ve projeleri uygulamak,

z) Kayıt sistemleri veri girişleri ve kayıt sistemlerine dayalı destekleme uygulamalarını yapmak,

aa) Diğer mevzuat ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevler yapmak.

Tarımsal Altyapı ve Arazi Değerlendirme şube müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Arazi ve toprak etüdü, sınıflama ve haritalama işlerini yapmak, yaptırmak,

b) Toprak ve arazi veri tabanına ilişkin çalışmaları yapmak,

c) Toprak ve sulama suyu ile ilgili analizleri yapmak ve yaptırmak,

ç) Arazi kullanım planlarını yapmak, yaptırmak,

d) Çalışma konuları ile ilgili ihale ve kesin hesap işlemlerini yapmak,

e) Tarımsal üretim potansiyeli yüksek ovaların belirlenmesi işlemlerini yapmak, yaptırmak,

f) Tarımsal amaçlı arazi kullanım planlarını hazırlamak, hazırlatmak

g) Toprak ve sulama suyu analiz laboratuvarlarının kuruluş izinleri ile ilgili işlemleri yürütmek,

ğ) Toprak ve arazilerin korunması, geliştirilmesi ve verimli kullanılması ile ilgili çalışmalar yapmak, uygulanmasını sağlamak, izlemek ve değerlendirmek, toprak, su, biyolojik çeşitlilik gibi doğal kaynakların doğal olaylar veya arazi kullanımından kaynaklanan bozulmalarını önlemek için gerekli tedbirleri almak,

h) Tarım dışı arazi kullanım taleplerini değerlendirmek,

ı) Hazine arazisinin kamu kuruluşlarına tahsis işlemlerini yapmak,

i) Tarım alanlarının korunması ve amacına uygun kullanımını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırarak ve zorunlu hallerde amacı dışında kullanımına izin vermek,

j) Dağıtılmayan hazine arazilerinin değerlendirilmesini sağlamak,

k) Diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yaparak, arazi değerlendirmesine esas nüfus, iklim, toprak, bitki, hidroloji, jeoloji ve diğer arazi bilgilerini temin etmek,

l) Tarım arazilerinin korunması ve geliştirilmesine yönelik uygulanmış veya planlanan projelerin tarımsal üretime etkileri yönünden incelenmesi ve değerlendirilmesi için ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak, yatırım önceliklerinin belirlenmesine yardımcı olmak

m) Tarım arazilerinin bölünmesini engellemek amacıyla gerekli çalışmaları yapmak,

n) Tarım arazilerinin tevhide, ifraz ve vasıf değişikliği gibi taleplerini değerlendirmek,

o) Toprak koruma kurullarının sekretarya hizmetlerini yürütmek, çalışmalarda bulunmak ve katılım sağlamak,

ö) Arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri ile ilgili etüt, proje ve uygulama işlemlerini yapmak, yaptırmak

p) 5403 sayılı Kanun kapsamında yapılan özel arazi toplulaştırma taleplerini değerlendirmek, kontrol etmek,

r) Arazi derecelendirme işlemlerini yapmak, yaptırmak,

s) Yeter gelirli işletme büyüklüğünü hesaplamak, sürdürülebilir işletme ölçeğini belirleyerek arazi edindirme işlemlerini yürütmek,

s) Arazi dağıtım ve kiralama çalışmalarını yapmak, yaptırmak, arazi satış izni, ipotek

- ve temlik işlemlerini yürütmek,
- t) Kamulaştırma işlemlerini yürütmek,
- u) Kırsal alan düzenlemesi, geliştirilmesi ve altyapı çalışmalarını yapmak, yaptırmak,
- ü) İdari bağıllık işlemlerini (koy altı yerleşim birimlerinin birleştirilerek yeni koy oluşturulması, bağımsız koy oluşturulması) yürütmek,
- v) Sulama projelerinin etüt, proje ve uygulamalarını yapmak, yaptırmak,
- y) Mevcut sulama şebekelerinde sulama sonuçlarını bitkisel üretim, sulama ve toprak koruma açısından izlemek değerlendirmek ve iyileştirici tedbirler almak,
- z) Çalışma konuları ile ilgili ihale ve kesin hesap işlemlerini yapmak,
- aa) Tarımsal sulamada verimliliği artırmak, uygun sulama tekniklerinin kullanımını sağlamak,
- bb) Sulama alanlarında su tasarrufu sağlayacak modern sulama sistemlerin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapmak, projeler yapmak, yaptırmak ve desteklemek,
- cc) Sorunlu ve sorunlu olabilecek tarım arazilerini tespit etmek, ettirmek ve uygun projeler (Erozyon, drenaj, arazi ıslahı vd.) hazırlamak, hazırlatmak, uygulamak ve uygulatmak,
- cc) İl dahilinde sulamaya acılan alanlarla ilgili kuruluşlarca işbirliği yaparak sulu tarım tekniklerini hazırlanacak bir program içerisinde çiftçilere öğretmek ve yaymak.
- dd) Konusu ile ilgili il yayım programlarını hazırlamak, faydalı bilgiler, broşür, el kitabı, demonstrasyonlar, gösteri ve benzeri yollarla kendi elemanlarına ve çiftçilere ulaştırmak ve tarım teknolojilerine ait yeni bilgilere çiftçilere yayım yoluyla iletmek,
- ee) Örnek çiftçi yetiştirmek gayesi ile çiftçi çocukları, kadınlar ve gençleri için eğitim programları ve projeleri uygulamak
- ff) Diğer mevzuat ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevler yapmak.

Kırsal Kalkınma ve Örgütlenme şube müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Projeye dayalı olarak kurulacak işletmelere ait kredi taleplerini inceleyerek uygun olanların gerekli proje ve çiftlik geliştirme projelerini hazırlamak,
- b) Tarım arazisinde ekili, dikili bitki alanlarının ve bunların ürünlerinin, taşınır ve taşınmaz çiftçi mallarının korunmasını ve tabii afetlerden zarar gören çiftçilere özel kanunlara göre yardım yapılmasını sağlamak için ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak ve çalışmalara yardımcı olmak,
- c) 14/6/2005 tarihli ve 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu çerçevesindeki uygulamaların yaygınlaştırılmasına yönelik eğitim, yayım ve tanıtım çalışmalarını yapmak.
- ç) Bakanlıkça verilecek yetki çerçevesinde, kooperatifler ve diğer tarımsal örgütlerin ve iştiraklerinin kuruluşlarına izin vermek, izlemek ve denetlemek,
- d) çiftçilerin kooperatif veya birlik şeklinde teşkilatlanmasını ve kooperatifçiliği teşvik etmek, bu amaçla etüt ve projeler hazırlamak, kooperatiflerin kurulması için teknik ve yetkisi dahilinde mali yardımda bulunmak ve denetlemek,
- e) İl dahilindeki çiftçi birlikleri ve ortaklıkları, döner sermaye işletmeler, vakıflar,

tarım ürünlerini isleyen, pazarlayan şirketlerin kurulmasına yol göstermek, yardımcı olmak,

f) Bakanlıkça yürütülen iç ve dış kaynaklı entegre ve münferit bitkisel üretim, hayvancılık ve su ürünleri üretim, değerlendirme, pazarlama ve kırsal kalkınma projelerinin ili ile ilgili kısımlarını uygulamak, uygulatmak, hibelerin zamanında ve amacına uygun olarak kullanılmasını takip ve kontrol etmek,

g) Kırsal kalkınma desteklerinin gerçekleştirilmesi ve kırsal kalkınma programları ile ilgili Bakanlık uygulamaları yönünde faaliyette bulunmak,

ğ) İlde tarımsal mekanizasyon düzeyinin artması için bu konuda Bakanlıkça belirlenmiş esaslar çerçevesinde faaliyette bulunmak,

h) Tarım ürünlerinin islenip değerlendirmesine, pazarlamasına ve bunun için gerekli tesislerin kurdurulmasına yardımcı olacak çalışmaları yapmak, bu konuda üreticileri ve müteşebbisleri yönlendirmek,

ı) Bakanlıkça yürütülen iç ve dış kaynaklı entegre ve münferit bitkisel üretim, hayvancılık ve su ürünleri üretim, değerlendirme, pazarlama ve kırsal kalkınma projelerinin il ile ilgili kısımlarını uygulamak, uygulatmak, hibelerin zamanında ve amacına uygun olarak kullanılmasını takip ve kontrol etmek,

i) Projeler çerçevesinde köylerde istihdam imkanlarını artırmak amacıyla el sanatlarının geliştirilmesini, yayılmasını ve tanıtılmasını sağlayıcı ve mamullerinin pazarlanmasını kolaylaştırıcı tedbirler almak,

j) Konusu ile ilgili il yayım programlarını hazırlamak, faydalı bilgiler, broşür, el kitabı, gösteri ve benzeri yollarla kendi elemanlarına ve çiftçilere ulaştırmak ve tarım teknolojilerine ait yeni bilgilere çiftçilere yayım yoluyla iletmek,

k) Örnek çiftçi yetiştirmek gayesi ile çiftçi çocukları, kadınlar ve gençleri için eğitim programları ve projeleri uygulamak,

l) Diğer mevzuat ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevler yapmak.

Koordinasyon ve Tarımsal Veriler şube müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) İlde çiftçilerin karşılaştığı problemleri araştırma enstitülerine iletmek, çözümlerin çiftçilere iletilmesini sağlamak, ilde görev yapan personelin hizmet içi eğitimlerini koordine etmek,

b) Tarım teknolojisine ait yeni bilgileri çiftçilere yayım araç ve yöntemleriyle intikal ettirmek,

c) araştırma kuruluşları ile doğrudan merkeze bağlı olan benzeri kuruluş ve merkezlerce işbirliği halinde uygulamaya yönelik deneme ve demonstrasyon programlamak ve yürütmek, sonuçlarına göre çiftçilere tavsiyelerde bulunmak.

ç) İlin tarım ürünlerinin ekiliş, verim ve üretimlerini tahmin çalışmalarını yapmak, tarımla ilgili her türlü istatistik bilgilerinin zamanında toplanmasını ve tarımsal envanterin oluşturulmasını ve yayınlanmasını sağlamak,

d) İlin, yatırım ve bütçe tekliflerini yapmak, onaylanan program ve projelerin dağıtımının planlanması, izlenmesi ve harcamalarını konsolide ederek ilgili birime

göndermek,

e) Bakanlığının orta ve uzun vadeli strateji politikaları çerçevesinde çalışmalarını yürütmek ve koordine etmek,

f) Bakanlığın bilişim teknolojileri politikaları, ilke ve hedefleri doğrultusunda; il müdürlüğü görev konularına ait ilde üretilen tüm bilgilere ilişkin tarımsal veri tabanı oluşturmak, istatistik ve dokum çalışması yapmak, tarımsal veri tabanındaki bilgileri Bakanlık merkez birimleri ile hızlı ve sağlıklı bir şekilde paylaşmak, bu münasebetle il müdürlüğü bilişim Teknolojileri Birimi'ni kurmak, İstatistik Veri Ağı (İVA), çiftlik Muhasebe Veri Ağı (ÇMVA) ve diğer istatistik projeleri kapsamında veri ve bilgilerin zamanında toplanmasını ve değerlendirilmesini sağlamak,

g) Ürünler, riskler bölgeler ve işletme ölçekleri itibariyle sağlanacak prim desteğine ilişkin çalışmalar yapmak,

ğ) Tarım sigortaları ile ilgili çalışmaları yürütmek,

h) Hasar tazminat ödemeleri ile ilgili çalışmaları yürütmek,

ı) Afete uğrayan ve durumları 20/6/1977 tarihli ve 2090 sayılı Tabii Afetlerden Zarar gören çiftçilere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun çerçevesinde değerlendirilecek kredi verilen çiftçilerin kredi dönüşlerini takip etmek,

i) 2/7/1941 tarihli ve 4081 sayılı çiftçi Mallarının Korunması Hakkındaki Kanunun uygulanmasını sağlamak

j) Küresel iklim değişiklikleri, kuraklık, çölleşme ile ilgili çalışmalar yapmak ve yaptırmak,

k) Entegre İdare ve Kontrol Sistemi ve Coğrafi Bilgi Sistemine (CBS) dayalı çalışmaları yürütmek

l) Diğer mevzuat ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevler yapmak.

İdari ve Mali İşler Şubesi müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümleri çerçevesinde kiralama, satın alma ve benzeri işleri yapmak, temizlik, güvenlik,

aydınlatma, ısınma, bakım, onarım, taşıma ve benzeri hizmetleri yapmak/yaptırmak, b) İl müdürlüğüne ait mevcut binalarının bakım, onarımları ile ihtiyaç duyulan bina ve arazilerin kiralama, satın alma, kamulaştırma gibi işlemlerini yürütmek, 9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu ve 23/9/1984 tarihli ve 18524 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Konutları Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde tahsis komisyonu oluşturmak, puanlama tahsis ve benzeri işlemleri yürütmek,

c) İl müdürlüğüne ait taşınır ve taşınmazlarına ilişkin işlemleri ilgili mevzuat çerçevesinde yürütmek. Demirbaş ve tüketim malzemelerinin devir, teslim ve benzeri işlemlerini yapmak,

ç) İl müdürlüğünün genel evrak ve arşiv faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek, il teşkilatının personel web sitesini oluşturmak, il teşkilatının görevleriyle ilgili iş ve işlemleri bilgisayar ortamında yapmak ve güncellemeleri takip etmek, Yönetim Bilgi Sistemine ilişkin hizmet ve çalışmaları yapmak,

d) İl müdürlüğü personelinin daha etkin ve verimli hizmet yapabilmesi için hizmetimi

- eğitim programları düzenlemek ve il müdürlüğüne ve Bakanlığımız kuruluşlarına aday olarak açıktan ataması yapılan personelin kuruluşlarla koordinasyonu sağlayarak aday memurların eğitimini yapmak, sonuçlarını Personel Genel müdürlüğüne bildirmek,
- e) İl müdürlüğünün ihtiyaç duyduğu araç, makine, alet ve benzeri araçlar ile bunların yedek parçalarının alımı, dağıtımı, transferini yapmak ve ikmal sistemini oluşturmak, 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu ve Taşıt Yönetmeliği çerçevesinde taşıtlar ile ilgili tüm hizmetleri yürütmek,
- f) İl müdürlüğünde iç kontrol sisteminin kurulması ve işletilmesi ile ilgili çalışmaları yapmak ve koordinasyonu sağlamak,
- g) İl müdürlüğü personelinin atama, yer değiştirme, terfi, özlük ve mali hakları ile ilgili tüm iş ve işlemleri yapmak,
- ğ) Sivil savunma, seferberlik hizmetleri, yangından korunma vb konularda mevzuatına uygun faaliyette bulunmak,
- h) Bilgi işlem sisteminin kurulması ve sağlıklı çalışmasını temin etmek,
- ı) İldeki yayın malzemeleri ile ilgili hizmetleri yürütmek,
- i) Diğer mevzuat ve İl müdürü tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

İlçe Müdürlüğü Teşkilatı

Bakanlık ilçe müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) İlçenin kalkınması, çiftçilerin gelir ve hayat seviyelerinin yükselmesi için hizmet ve görev alanına giren konularda program ve projelerin hazırlanması için gerekli bilgileri toplamak ve teklifte bulunmak,
- b) Program ve projelerin ilçeyi ilgilendiren bölümlerini uygulamak ve sonuçlarını değerlendirmek,
- c) Çiftçinin eğitimi için yayım programları hazırlamak ve uygulamasını sağlamak,
- ç) Üst kuruluşlarca hazırlanıp kendilerine intikal ettirilmiş olan örnek çiftlik geliştirme planlarına göre işletme kurulmasına yardımcı olmak,
- d) İlçenin tarım, hayvancılık ve su ürünleri ile ilgili her türlü tarım girdileri ve kredi ihtiyaçlarını tespit ederek il müdürlüğüne bildirmek, temininde yardımcı olmak, dağıtımlarını yapmak,
- e) İlçede bitki ve hayvan sağlığını korumak amacıyla mevzuatında belirtildiği şekilde hastalık ve zararlılarla mücadeleyi sağlamak,
- f) İlçenin tarımla ilgili istatistiklerini üst kuruluşlarca verilen formlara uygun olarak zamanında derlemek ve ilgili yerlere intikal ettirmek,
- g) İlçenin program ve projelere dayalı yıllık bütçe teklifini hazırlayarak zamanında il müdürlüğüne göndermek,
- ğ) Toprak analiz sonuçlarına dayalı gübre kullanımını sağlamak için eğitim çalışmaları yapmak,
- h) Verilen yetki çerçevesinde ilçede denetim faaliyetlerini yürütmek,

- ı) Her türlü hayvan ıslah faaliyetini yürütmek, Bakanlık tarafından uygulamaya konulan kayıt sistemlerine veri girişlerini yapmak ve veri kaydına dayalı destekleme işlemlerini uygulamak,
- i) Kayıt sistemleri veri giriş işlemleri ve sistemlere bağlı destekleme uygulamalarını il müdürlüğü ile koordineli olarak yürütmek,
- j) Yukarıda sayılanlar dışında, mevzuat ile verilen diğer görevler ile kaymakam ve il müdürü tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Yöneticilerin sorumlulukları

Bakanlık taşra teşkilatının her kademedeki yöneticileri, görevlerini mevzuata, stratejik plan ve programlara, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmekten üst kademelere karşı sorumludur.

Belirtilen görev ve hizmetlerin yapılması bakımından ilçe müdürü kaymakama, il müdürüne, bağlı kuruluş müdürleri bağlılıkları Bakanlık Makamı onayı ile belirlenmiş merkez teşkilatı genel müdürüne karşı sorumludur. Söz konusu müdürlükler personeli ise, bağlı olduğu birim amirine ve müdüre karşı sorumludur.

Program ve projeler

- (1) Bakanlık taşra teşkilatının çalışmaları, zorunlu haller dışında, hizmet ve görevlerin zaman ve kaynak israfına sebep olmadan sonuçlandırılmasını hedef alan, önceden hazırlanmış ve yetkili mercilerce onaylanmış program ve projelere dayalı olacaktır.
- (2) Program ve projeler, esas itibariyle kalkınma planları ve yıllık programları ile Hükümetin genel politikası çerçevesinde Bakanlık tarafından hazırlanır.
- (3) Program ve projelerin tetkik ve tasdiki yürürlükteki mevzuata göre yapılır.
- (4) Bakanlıkça önceden tespit edilen ilke ve esaslar çerçevesinde hazırlanan illerin yıllık yatırım ve bütçe teklifleri valiliklerce ilgili birimlere gönderilir. İlgili birimler gerekli değerlendirmeyi yaptıktan sonra Strateji Geliştirme Başkanlığına intikal ettirir. Usulüne uygun olarak onaylanan program ve projeler Bakanlıkça valiliklere gönderilir. Valilikler bu program ve projelerin esasını değiştirmeden ilin özellik ve ihtiyaçlarına göre iş ve uygulama programlarını hazırlar ve suretlerini bilgi için ilgili birime ve Bakanlık Strateji Geliştirme Başkanlığına gönderir.
- (5) İl ve ilçe seviyesinde mahalli imkânlarla gerçekleştirilebilecek plan, program ve projeler hazırlanabilir.

Çalışma esasları ve personel

- (1) taşra teşkilatının çalışma usul ve esaslarına dair diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak yetki devri ve is bolumu talimatı ile düzenlenir.
- (2) Personelin ödül, ceza, tayin, terfi, görevlendirme ve izin gibi hususlar, ilgili mevzuatı çerçevesinde yürütülür.

İller arası ilişkiler

İl sınırlarını tasan hizmet ve faaliyetler veya birden fazla ile hitabeden araştırma, eğitim, üretim, denetim, yatırım ve benzeri faaliyetler Bakanlıkça düzenlenir.

Bakanlıkla yazışmalar

Yazışmalar, Bakan tarafından verilecek yetki devri esasları dahilinde imzalanır.

Araştırma program ve projeleri

Tarım ve tarıma dayalı endüstri, hayvancılık, su ürünleri ve benzeri alanlardaki araştırma program ve projeleri Bakanlık il ve ilçe müdürlükleri ile istişare edilerek araştırma enstitü ve istasyonları tarafından hazırlanır. Gerekli hallerde bu kuruluşlara Bakanlıkça özel araştırma görevi verilebilir.

GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI MERKEZ VE TAŞRA TEŞKLATI İMZA YETKİLERİ VE YETKİ DEVRİ

Bakanlıkça yürütülen hizmetlerin yerine getirilmesi ile ilgili ilkeler aşağıda belirtilmiştir;

a) Bakanlığın bütün hizmetleri ve işlemlerinde, en son karar verme yetkisi Bakanlığa ait olmakla birlikte ilgili yöneticilere, bu Yönergede belirtilen esaslar ve sınırlar içerisinde yetki devri yapılmıştır.

b) Yetkiler; Bakanın belirlediği politika doğrultusunda, hizmete ait faaliyetlerin hızlandırılması ve her kademedeki Bakanlık birimlerinde verimli çalışma ortamının gerçekleştirilmesine imkan verecek şekilde kullanılır.

Bakanlık taşra kuruluşları müdürleri

Bakanlık hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili olarak, il müdürleri, ilçe müdürleri ve kuruluş müdürleri tarafından imzalanacak yazılar aşağıda belirtilmiştir.

a) Döner sermaye işletmelerinde; 4734 sayılı Kamu ihale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu ihaleleri Sözleşme Kanunu hükümlerine göre mal ve hizmet alım ile yapım işleri, 15/6/1984 tarihli ve 84/8213 sayılı BKK ile yürürlüğe giren Döner Sermayeli Kuruluşlar ihale Yönetmeliği hükümlerine göre yapılacak satış işlemi ile ilgili ihaleler ile protokol ve sözleşmeleri.

b) Bakanlığımız genel bütçe ve döner sermaye işletmelerinde kayıtlı hurdaya ayrılmasına veya imhasına karar verilen taşınırlardan genel bütçe için kayıtlı değeri Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutar, döner sermaye işletmeleri için Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutarın altı katına kadar (altı katı dahil) olan canlı ve cansız taşınırların (taşitlar hariç) terkin Olur'lar.

c) Bakanlığımız genel bütçe ve döner sermaye işletmelerinde stoklarda bulunan varlıklardan taşınır kayıt ve kontrol yetkilisinin kusuru olmadan meydana gelen zayıat, normal fire üstündeki noksanlıklar ile kısmen veya tamamen değer kaybına uğrayanlardan

genel bütçe için kayıtlı değeri Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutar, döner sermaye işletmeleri için Maliye Bakanlığınca belirlenecek tutarın on katına kadar olan (on katı dahil) stokların terkin Olur'lar.

ç) Bakanlığımız genel bütçe defterine kayıtlı ve bedeli Maliye Bakanlığınca belirlenen tutar limitinde olan canlı ve cansız taşınırın (taşıtlar hariç) tahsis, devir, terkin ve imha Olur'lar.

GÖREV ALANLARI VE ATAMA YAPILACAK GÖREVİN NİTELİĞİNE İLİŞKİN KONULAR

2. BÖLÜM

- TÜTÜN BİLGİLERİNE GİRİŞ
- TÜTÜN DEĞERLENDİRME VE EKSPERTİZİ
- TÜTÜN MAMULLERİNDE KALİTE KONTROL

Tütün Bilgilerine Giriş:

Alem: Plantae
Sınıf: [Magnoliopsida](#)
Alt takım: [Solanales](#)
Familya: [Solanaceae](#) - Patlıcangiller
Cins: *''Nicotiana''*

Tütün (*Nicotiana*), [Solanaceae](#) (patlıcangiller) familyasından *Nicotiana* cinsinden [yaprakları sigara](#) yapımında kullanılan bir yıllık otsu [bitki türlerine](#) verilen ad.

Haziran-Ağustos ayları arasında pembemsi renkli [çiçekler](#) açan, 0,75-1,5 m boylarında, bir yıllık kültür bitkisidir. Gövdeleri dik, silindirik şeklinde, tüylü ve yapışkanlıdır. Yapraklar sapsız veya kısa saplı, büyük oval, tüylü ve yapışkan, özel kokulu ve acı lezzetlidir. Çiçekler tepede salkım durumunda bulunurlar.

Tüp şeklinde, pembemsi-kırmızı renkli, tüylü ve beş sivri dişli çiçeklere sahiptir. [Meyveleri](#) uzunca ve oval şekilli küçük [tohumludur](#)., yılda bir kez ekimi gerçekleştirilen, çift çenekli, tropikal iklime uygun olmasına karşın, yeryüzünde 60° kuzey ve 40° güney enlemleri arasındaki çok geniş bir alanda tarımı yapılan bir bitki olup, en önemli özelliği, Solanaceae familyası-“Nicotiana” cinsi içerisinde yer alması, yapraklarında “nikotin” maddesini bulundurması ve organik azotlu maddelerden oluşan bir alkaloid olması sebebiyle tarih boyunca keyif verici olarak kullanılmasıdır.

Tütün ekimi ve kullanımı, tarihsel süreç içerisinde irdelendiğinde, bu maddenin ana yurdunun Amerika olduğu, özellikle Kuzey Amerika’da, Meksika’da, ve Haiti’de yerliler tarafından tapınaklarda yakılarak dumanının çekildiği ve tedavi amaçlı kullanıldığı, Amerika’nın keşfinden sonra Cristof Colomb ve arkadaşları tarafından 1511 yılında Tabaccos (Petrus) adıyla İspanya ve Portekiz’e sokulduğu, 1560 yılında da, Fransa Büyükelçisi Jean NICOT’un bu bitkiyi Fransız sarayına şifa verici bir bitki olarak tanıştırdığı, Fransa’dan sonra, Almanya’ya oradan da bütün dünyaya yayılması sebebiyle bilim adamlarınca Jean NICOT isminden dolayı bitkinin içinde bulunan zehirli maddeye “NİKOTİN” adının verildiği ifade edilmektedir.

Tarihsel süreci incelendiğinde, tütün ekimi ve kullanımı ile çok daha fazla bilgiye ulaşmak elbette mümkün ve hatta başlı başına bir araştırma konusu... Ülkemizde tütünün tarihsel gelişiminin de, diğer dünya ülkelerinde olduğu gibi yayılmaya yönelik bir seyir gösterdiği, 1601-1605 yılları arasında İngiliz, Venedik ve İspanyol gemici ve tacirleri tarafından İstanbul yolu ile Osmanlı topraklarına getirildiği bilinmektedir. Önceleri tedavi maksatlı olarak kullanılan bu bitkinin sonralarda keyif verici bir madde olarak kullanıldığı, iş düzeni ve sağlığı bozduğu gerekçeleriyle Osmanlı İmparatorluğu döneminde de, bugünkü adıyla TEKEL olan Duhan İdaresi tarafından kontrollü olarak satışının gerçekleştirildiği, bu hususta dönemin padişahları tarafından ise zaman zaman ise bir takım yasaklamalar getirildiği bilinmektedir.

Ekimi

Tütün ekimi için toprak sonbaharda işlenir. İlkbaharda tarla dikime hazırlanır. Tohum ekilmeden önce suda ıslatılır ve ilkbaharda erkenden yastıklara ekilir. Tütün yastıklarının güneşli bir yerde kurulması lazımdır. Fide yastıklarında ot savaşı, sulama ve gübreleme iyi yapılmalıdır. Fideler 6–8 cm olduğu zaman tarlalarda açılan yerlere dikilir. Dikim genellikle donlar geçtikten sonra Mayıs ayında yapılır. Ayrıca iyi ve kaliteli tütün elde etmek için çiçeklenmenin başlangıcında bitki üzerinde 10-15 yaprak kalacak şekilde üst kısmından kesilir. Bu işleme uç alma denir. Tütün 90-120 günde yetişir. Temmuz başından itibaren hasat edilmeye başlanır. Hasat el ile günün erken saatlerde yapılır. Kurutma işlemi birkaç şekilde yapılır (güneşte, ambarda, bacada kurutma). Kurutma bittikten sonra depolara alınan yapraklar su ile ıslatılır (tavlama) yumuşayan yapraklar ayrıldıktan sonra denklenir ve ticarete sevk edilir.

Tütünde kalite çok önemlidir. Tütünün kalitesi üzerinde iklimin önemli rolü vardır. Bu sebeple tütünün belirli iklim ve toprak şartları altında yetiştirilmesi gerekir. Kumlu-tınlı, humuslu ve su tutmayan topraklarda iyi yetişir.

Türkiye'de tütün ekimi yapılan bölgeler şunlardır:

- [Ege bölgesi](#) ([Akhisar](#), [Söke](#), [Manisa](#), [Denizli](#), [Eşme](#) civarı).
- [Karadeniz bölgesi](#) ([Erbaa](#), ([Bafra](#), [Samsun](#), [Amasya](#), [Trabzon](#) civarı).
- [Trakya bölgesi](#) ([Keşan](#), [Kırklareli](#) çevresi).
- [Marmara Bölgesi](#) ([Balıkesir](#), [Bursa](#), [Bolu](#), [İzmit](#) çevresi).
- [Doğu Anadolu bölgesi](#) [Malatya](#), [Bitlis](#), [Diyarbakır](#), [Muş](#), [Hakkari](#)).

Türkiye'de ince, küçük yapraklı, iyi yanan ve hoş giden aromalı, kaliteli tütünler (şark tipi tütünler) yetiştirilmektedir. Şark tipi tütünler kurak tip olmaları sebebiyle sulanmadan yetiştirilebilir. Yapraklardan [çiğneme tütünü](#), [pipo tütünü](#) ve [nargile \(tömbeki\)](#) tütünü, hazırlanır. Sigaralık tütünler şark tipi tütünlerden hazırlanır.

Kullanıldığı yerler

Tütün yapraklarında [tanen](#), [zamk](#), [nişasta](#), [reçine](#) ve [alkaloitler](#) bulunur. Bu alkaloitler içinde miktarı en fazla olan [Nikotin](#) alkaloididir ve kötü kokuludur. Tütün yaprağından hazırlanan infüzyonlar (% 1'lik) vücut parazitlerine karşı sürülmek suretiyle kullanılabilir. Nikotinin sülfat tuzları zirai mücadelede [böcek öldürücü](#) olarak, yaprakları keyif verici olarak sigara imalinde kullanılır. Ayrıca tütün yaprağı özel bir şekilde [fermente](#) edilerek kokulandırılıp, toz edilerek enfiye adı verilen keyif verici ve aksırtıcı bir ürün elde edilir.

Tütün tohumları yağ bakımından zengindir. Yerli tütünlerimizdeki yağ oranı % 35-45 kadardır. Tütün yağı boya ve [sabun](#) sanayiinde kullanılır , zehirli madde taşımaz.

Tütün üretimi yapan başlıca ülkeler

Bir keyif bitkisi olan tütünün, dış ülkelere sattığımız ürünlerin arasında önemli bir yeri vardır. Ayrıca Türkiye tütün üretiminde ABD, Brezilya, Çin ve Hindistan'dan sonra 5. sırada yer alır. Memleketimizdeki tütün endüstrisi oldukça gelişmiş olup, [Özel sektörün](#) eli altında ticareti yapılmaktadır. Tütün en çok [sigara](#) ve [puro](#) halinde kullanılmaktadır. Bu sebeple memleketimizde [Samsun](#), [Tokat](#), [Bitlis](#) ve [İstanbul](#)'da sigara fabrikaları Özelleştirme Yüksek kurulunca özelleştirilmiş özel sektörce çalıştırılmaktadır. Sigara ilk olarak 19. yüzyıl sonlarında İngiltere ve Amerika'da yapılmış ve oradan yayılmıştır.

Türkiye'de [Devlet İstatistik Enstitüsü](#) verilerine göre, 1990'da 290.000 hektarlık tütün alanından 275.000 bin ton ürün elde edilmiştir. Başlıca tütün ekim alanları [Ege](#), [Karadeniz](#), [Güneydoğu Anadolu](#) ve [Marmara](#) bölgelerindedir.

Tütün üretimi yapan başlıca ülkeler [Amerika](#), [Çin](#), [Brezilya](#), [Hindistan](#), [Türkiye](#), İtalya, [Yunanistan](#), [Fransa](#), [Endonezya](#) ve [Bulgaristan](#)'dır.

Türkiye Tütün Ekim Bölgeleri

1944 yılında Türkiye’de tütün yetiştiren yerlerinin ayrıldığı 4 büyük çevre yerli tütün çeşitlerinin özellikleri, harman ihtiyaçları, milletler arası piyasanın ihtiyaçları, iklim ve toprak hususiyetleri, mülkî ve idarî teşkilât imkân nispetinde göz önünde tutularak, 20 tütün ekim bölgesine ayrılmıştır. 1944 Yılında yurdumuzda ekilmekte olan tütün çeşitlerini, vasıf bakımından, ikiye bölmek mümkündür:

A — Yüksek vasıflı, asil çeşitler,

B — Orta vasıflı çeşitler.

Bunlardan birinci bölüme girenleri, büyüyüp yetişmelerinde normal bir gelişme seyri gösterdikleri ve yetiştirildikleri bölgelerin iklim ve toprak şartlarına çok iyi uyum sağladıkları kabul edilir.

Karadeniz çevresi:

Artvin'den Sinop'a kadar uzayan bu sahil gerek arazinin jeolojik yapısı, gerekse ikliminin yumuşaklığı ve yağmurun fazlalığı ile yalnız Türkiye'de değil, bütün dünyada en nefis tütünlerin yetişmesine elverişlidir.

Bu çevrenin ekim bölgelerinde yetişen yerli çeşitlerde en çok göze çarpan özellik, hepsinin zenepli grubuna bağlı olmasıdır.

Yetiştikleri mevkive hastalıkların etkisi, toprağın kuvveti ve yağmur miktarına bağlı olarak dış özelliklerinde sıkı bir benzerlik ve çeşit isimlerine bakmaksızın, aralarında çarpıcı bir yakınlık bulunmaktadır.

Bütün bu özellikler Karadeniz tütün sortlarının aynı asıldan geldiklerini ve yetiştirildikleri iklim ve toprak şartlarına tamamıyla uygun bir olgunlaşma seyri takip ederek meydana çıktıklarını gösterir.

Bilindiği gibi genel olarak hatta bazen Bafra'larda dahil Samsun tütünü adı altında ihraç edilen tütünler Dere, Evkaf Canik, Sıtma suyu, Karagül, Eminlik, Çarşamba ve saire gibi bölümlere ayrılır.

Her birinin alım tutarı, tip ve vasıfları ayrıdır.

Sadece bu oymak tiplerinin yetiştikleri toprak karakterlerine bağlı olarak az farklı ayrı birer forma ve kalitesi bulunduğu muhakkaktır.

Şu halde oymakları birer tip bölgesi değil, birer kalite bölgesi olarak benimsemek ve her oymak için popülasyon içinde hâkim sınıfları ve en üstün vasıflıları ayırmak ve bunları üretmek lâzımdır.

Ege çevresi:

Bu çevre Balıkesir ilinin güneyinden başlayarak Antalya ilinin sınırına kadar dayanan geniş bölgede yetişen tütünler tamamıyla zenepsiz grubundandır.

Ege tütünlerinin her ne kadar eskiden Ayasuluk, Suluk, Seferihisar, Karakokulu ve Ödemiş adları altında beş tip olarak sınıflanmalarına, dış vasıflar itibariyle aralarında belirgin farklar göstermelerine ve uzun zaman yetiştikleri iklim ve toprak şartları altında genetik özellikler kazanmalarına rağmen ticarete hepsi (Ege tütünü) ismiyle tanınır ve benzerlik gösterirler.

Ege tütünleri kurak bir iklim karakterinin hayat bulan örneğini teşkil eder. Kurak tiptedirler. Kıt'aları küçük, dokuları Karadeniz tütünlerine göre daha kalınca ve kokuludur.

Yüksek vasıflı, asil tütün çeşitlerin yetiştirildiği Karadeniz ve Ege Bölgeleri Yurdumuzun genel tütün üretiminin % 70 ini sağlamaktadır.

Marmara çevresi:

Bu mıntıkanın tek özelliği Karadeniz ve Ege çevreleri arasında bir geçit teşkil etmesidir.

Bunun için Trakya, Hendek, Düzce ve Bursa sortları dışında bu mıntıkada yetişen yerli sortların şekillenme ve yayımında bir isabet aramak zordur. Trakya sortunu hesaba katmayacak olursak, menşei bellisiz olanlarla birlikte Marmara çevresi Karadeniz ve Ege sotlarının birbirleriyle karıştığı bir yerdir.

Bu çevrede yetiştirilen açık karakterli ve ticaret kıymeti haiz şortların aynı kaynaktan gelen saf soylarla değiştirilmesi ve kıymetsiz olanların yerine de daha değerli çeşitlerin kökleştirilmesi doğru olur.

Güney-Doğu çevresi:

Bu bölge tütünlerinin Türk tütünleri genel vasıflarından büsbütün ayrı bulunması, bunların menşei hakkında bazı faraziyelere yol açmış ise de bundan 50 yıl kadar önce (1890'lı yıllar) tütünün Anadolu'nun pek çok yerlerinde ve bu arada

Güneydoğu illerimizin hemen hemen hepsinde tütün yetiştirildiği ve bu çevre tütünlerinin Anadolu'ya sokulan ilk sortun henüz kaybolmamış basit şekilleri olarak kabul etmek doğru olur.

Tütüncülükte tip tabiri varyete, sort kelimelerinin eş anlamlısı ve sadece yaprak formasına verilen bir isimdir. Her sort ticarete yaprak formasıyla vasıflandırılır ve kendisini belli eder. Hâlbuki bir popülasyonu ortalama bir tip değeri üzerinde anlatmak imkânsızdır. Şu

halde tütüncülükte tip değeri bir parça da görünüştür. Ve bir populasyon içinde en çok hâkim olan sınıfa verilen bir addır. Bu hâkim sınıfın vasıflarını tütün eksperleri, tütün tüccarları ve tütün işlemecileri anlayabilir

Tütün Ekimi Bölgelere Göre DİE 1998

Ege Bölgesi :%48

Güney Doğu A.:%20

Kara Deniz :%14

Akdeniz :%7

Marmara :%7

Doğu Anadolu :%4

TÜTÜN YETİŞTİRİCİLİĞİ

Anavatanı Amerika olan tütün, sigara, puro, enfiye, kıyılmış sargılık tütün, çiğneme tütün gibi keyif verici bir madde olarak tüketilmektedir.

Dünyanın 95 ülkesinde tütün üretimi yapılmaktadır. Bu üretimin % 8 ini Türk tipi diğer bir deyişle Oriental tütün oluşturmaktadır. Küçük yapraklı ve karakteristik niteliklere sahip olan tütünlerimizin ülke ekonomisine ve sosyal yapısında önemli bir yeri bulunmaktadır.

Tütün ekimi için toprak sonbaharda işlenir. İlkbaharda tarla dikime hazırlanır. Tohum ekilmeden önce suda ıslatılır ve ilkbaharda erkenden fideliklere (yastıklara) ekilir. Fidelik, güneşe bakan, gölge olmayan süzek topraklarda kurulmalıdır. Süzek olması için tabana çakıl veya çalı çırpı gibi malzemeler döşenmelidir. Mümkünse fidelikler naylon veya cam örtülü kapalı yastık şeklinde hazırlanmalıdır.

Fidelerin sağlıklı yetiştirilmeleri için harç iyi hazırlanmalıdır. Bir ölçek toprak elendikten sonra, bir ölçek kum ve yanmış gübre ile karıştırılmalıdır. Fideliklere tohum atımı önemlidir. Bir metre kare fide yastığına, kapalı yastıklarda 1 gr. Açık yastıklarda 2 gr. tohum yeterlidir. Ekilecek tohum ince kum veya odun külüne karıştırılarak fideliğe saçılmalıdır. Ekimden sonra tohumun üzerine kapak gübresi serpilip bastırılmalıdır. Fidelerin gelişmesinde sulama ve havalandırma da önem taşır. Tohumlar çimlenmeden önce ve fide yastıklarında ot savaşı, sulama ve gübreleme iyi yapılmalıdır. Fideler küçükken az ama sık sulanır. Fideler büyüdükçe sulama seyrekleştirilir

Normal koşullarda ekim işleminden 1,5–2,5 ay sonra fideler dikime hazır hale gelir. Pişkin fideyi işaret parmağınıza doladığınızda kırılmamalıdır. Söküme 15 gün kala geceleri üst açık bırakılıp, sulama kesilir.

Tütün tarlası yetiştirilecek çeşitlerin özelliğine göre seçilir. Türk tütünü için derinliği fazla olmayan, taban seviyesi düşük, orta verimli araziler uygundur. Diğer tütün tipleri ise derin profilli, organik madde bakımından zengin topraklarda yetişir.

Genel olarak, şark tipi tütünlerde kaliteyi bozmamak için gübreleme yapılmaz. Ancak ardı ardına tütün dikilen topraklarda azotlu, fosforlu, potasyumlu gübreler sürümlerle karıştırılarak verilir.

Dikim zamanı hava durumuna, toprak tavnına, fidelerin gelişimine göre tespit edilir. Dikim Doğu ve Güneydoğuda Mayıs-Haziran ve Temmuz aylarında elle veya dikim makinesi ile yapılabilir.

Tütün dikim sıklığı çeşitlere ve bölgelere göre farklılık gösterir. Dikimden 10–15 gün sonra çapa yapılır. Bundan 10–15 gün sonra derince ikinci çapa yapılır. Ve boğaz doldurulur. Çapalama yağış ve sulama sonrası yapılarak, hem de toprağın havalandırılması sağlanır. Ayrıca iyi ve kaliteli tütün elde etmek için çiçeklenmenin başlangıcında bitki üzerinde 10-15 yaprak kalacak şekilde üst kısmından kesilir. Bu işleme uç alma denir.

şark tipi tütünlerde sulama yapılmaz. Ancak kurak geçen yıllarda 1–2 kez sulanabilir. Yapılan çalışmalar tütünün tomurcuklanma döneminde suya duyarlı olduğunu göstermiştir. Bu dönemde tarlanın tavnını koruması önemlidir. Her sulamadan sonra kaymak kırılmalıdır.

Türkiye'de ince, küçük yapraklı, iyi yanan ve hoşa giden aromalı, kaliteli tütünler (şark tipi tütünler) yetiştirilmektedir. şark tipi tütünler kurak tip olmaları sebebiyle sulanmadan yetiştirilebilir. Yapraklardan çiğneme tütünü, pipo tütünü, nargile (tömbeki) tütünü hazırlanır. Sigaralık tütünler şark tipi tütünlerden hazırlanır.

Tütünde aynı anda olgunlaşan yapraklara el denilir. Olgunlaşma alt ellerden yukarıya doğru olmalıdır. Çeşitlere göre değişmektedir.

Tütünün tam olgunlaşması, yüksek kaliteye ulaşmak için önemlidir. Yapraklar uçlarından başlayarak kenarlarında doğru sararır.

Tütünde hasat, olgunlaşan yaprakların kırılması ya da sapıyla gövdesinden kesilmesi şeklinde yapılır. Kırım için uygun saat, sabah saatleridir. Kırımında olgunlaşan yapraklar alınmalı, ham yapraklar bırakılmalıdır.

Tütün 90-120 günde yetişir. Temmuz başından itibaren hasat edilmeye başlanır. Hasat el ile günün erken saatlerde yapılır

Hava sıcaklığının yüksek olduğu bazı yörelerde 1–4 gün soldurma işlemi uygulanır, daha sonra güneşe çıkartılır.

Soldurmada amaç; gölgede, düşük sıcaklık ortamında suyun bir miktarının uçurulmasıdır. Soldurma süresi olgunluk durumuna, ellere ve hava durumuna göre değişir. Tütün dizileri hava cereyanı olan duvar ya da tavanlara asılır. Soldurma ile kurutma işlemi kolaylaşmış olur.

Tütünlerde uygulanan kurutma yöntemi tütünün tipine göre değişir. Kurutmanın niteliği de tütünün kalitesi üzerine etki eder.

Ege bölgesinde ızgara usulü kurutma yapılır. Yerden 40–60 cm yükseklikte karşılıklı çakılmış kazıklara tellere sıralanır. Hava sıcaklığına, el durumuna göre tütünler ızgara da 4–10 gün bırakılır.

Bundan sonra kum ve çakıl serili yere yatırılırlar. Buradaki amaç orta damarın kurummasıdır. 1–3 gün sırayla yüzler güneşe doğru çevrilir. Kurutmanın tamamlandığı ana damar ve yaprak renginden anlaşılır. Ana damar kahverengi, yapraklar sarımtırak olmalıdır. Elle büküldüğünde ana damar kırılmalıdır. Kurutmalarını tamamlayan tütünler sergiden alınarak istiflenir. Tütünlerin işlenebilmeleri için % 18–20 arasında tavlı olmaları gerekir. Şark tipi tütünlerin tavlama daha zordur. Küçük yapraklı olduklarından rutubet alma yetenekleri daha azdır.

Ege bölgesinde dizilere doğrudan su püskürtülür. Bazen de dizileri ıslak çuvallarla örtterek tavlama yapılır.

Tütünler nakil ve satış için denkleme tabi tutulur. Önce hasarlı, hastalıklı yapraklar ayıklanır. Renk, boy ve ellerine göre diziler sınıflandırılır. Toplamak 14 aylık süreyi bulur.

Tütün tohumları yağ bakımından zengindir. Yerli tütünlerimizdeki yağ oranı % 35-45 kadardır. Tütün yağı boya ve sabun sanayisinde kullanılır zehirli madde taşımaz.

Burley tipi tütünün büyük bir bölümü Sakarya'da yetiştirilmekle birlikte, son yıllarda Gönen'de (Balıkesir) de üretime geçilmiştir.

Virginia tipi tütün yetiştiriciliğinin %90'nın yapıldığı Düzce ve civarında münavebeli üretim nedeniyle üretim miktarını artırmak mümkün değildir. Bu nedenle Trakya'da Virginia tütün üretimi başlatılmıştır.

Şark tipi tütünler güneşte kurutulduğundan özel olarak yapılmış kurutma tesislerine ihtiyaç yoktur. Yabancı tip, Virginia tütününü kurutma fırınlarında, Burley tütününü ise kurutma hangarlarında kurutulmaktadır.

Türkiye'de üretilen Virginia ve Burley tipi tütünlerin ortalama dekar verimi 270-290 kg

TEKEL, 2001 ürün yılına kadar Bakanlar Kurulu Kararıyla kendisine verilen görev gereği, devlet nam ve hesabına destekleme kapsamında tütün satın almakta iken, 4733 sayılı

Kanun gereği 2002 ürün yılından itibaren destekleme kapsamında tütün alımını bırakarak sadece ihtiyacı kadar alımı yapmıştır.

Türkiye’de 2005 yılı itibariyle 1 kamu, 51 özel sektör olmak üzere toplam 52 adet firma tütün ticareti yapmak amacıyla TAPDK’dan Tütün Ticareti Yetki Belgesi almıştır.

TEKEL ve TEKEL’in bağlı ortaklığı Sigara Sanayii İşletmeleri ve Ticareti A.Ş. (Şirket)’ne ait sigara üretim işi ile ilgili varlıkların “satış” ve “mülkiyetin gayri ayni hak (intifa) tesisi” yöntemi ile 4046 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde bir bütün halinde özelleştirilmesine yönelik ihale 22 Şubat 2008 Günü yapılan nihai pazarlık görüşmelerinde sonuçlanmış, tir.

İhalede;anılan ihale konusu varlıkların bir bütün halinde British American Tobacco Tütün Mamulleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.’ne “satış” suretiyle özelleştirilmiştir. İhale Sonucu, Özelleştirme Yüksek Kurulunun 22/04/2008 tarihli ve 2008/23 sayılı Kararı’yla da onaylanmış ve 24.06.2008 tarihinde imzalanan Devir Sözleşmesi’ni takiben devir teslimler yapılmıştır.

TÜTÜN KONTROL ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

Tütün kullanımının giderek artmasına, dünya çapında sağlığa olan tehdidine ve tütün şirketleri tarafından gelişmekte olan ülkelerde pazar oluşturma stratejilerine karşı geliştirilen ve dünyada tütün kontrolüne yönelik ilk uluslararası anlaşma olan “Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi”, 21 Mayıs 2003 tarihinde, Cenevre’de Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) 56. Dünya Sağlık Asamblesi’nde kabul edilmiştir.

Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi, 28 Nisan 2004 tarihinde Sağlık Bakanlığı tarafından imzalanmış ve 25 Kasım 2004 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nce kabul edilerek, 30 Kasım 2004 tarih ve 25656 sayılı Resmi Gazetede 5261 kanun numarası ile yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi’nin ülkemiz tarafından onaylanması ve uygulamaya geçmesi dünya ve ülke tarihimize altın harflerle geçmiş çok önemli halk sağlığı müdahalesidir.

Dünya genelinde sigara tüketim oranlarının %50 azaltılması halinde, 2050 yılına kadar en az 200 milyon kişinin sigaradan ölümü engellenecektir.

Ülkemizde de sigara içmek yaygın bir alışkanlık ve önemli bir halk sağlığı sorunudur. Türkiye Avrupa ülkeleri arasında sigara tüketiminde üçüncü sırada, Dünya ülkeleri arasında yedinci sıradadır.

Tütün kullanımı bütün ülkeler açısından yaygın bir alışkanlıktır. Ancak, tütün kullanımının yol açtığı sağlık sorunlarının ortaya konmasından sonra özellikle gelişmiş ülkelerde sigara kullanımında azalma meydana gelmiştir.

Bunun üzerine sigara firmaları ürünlerini satabilmek için yeni pazarlar aramaya girişmişler, tütün kullanımının fazla olmadığı gelişmekte olan ülkelere yönelmişlerdir.

Bunun sonucunda gelişmekte olan ülkelerde de sigara kullanımı artış meydana gelmiş ve yabancı sigara markalarına yönelme de artmıştır. Yukarıda belirtilen engellerle başa çıkabilmek için tütün kullanımı ile mücadelede uluslararası harekete ve işbirliğine ihtiyaç duyulmaktadır.

03 Mart 2007 tarihi itibarıyla TKÇS, 168 ülke tarafından imzalanmış olup, ülkemizin de aralarında bulunduğu 144 ülke, TKÇS'ni onaylayarak sözleşmenin tarafı haline gelmiştir. Sözleşmeyi en son 07 Şubat 2007 tarihinde Kongo Cumhuriyeti imzalayarak sözleşmenin tarafı haline gelmiştir.

Tütünlerin Sapla Hasadı

Güncel Tütün

Tütün üretimi gün geçtikçe azalmaktadır. Özellikle ihrac kabiliyeti yüksek, Amerikan blend harmanların vazgeçilmez elemanı olan Ege Bölgesi tütünlerinin üretiminde, kalite değişikliği olmaksızın verimi arttırmak ve maliyeti düşürmek suretiyle, daha karlı ve cazip hale getirilmesiyle tütün üretiminin sürdürülebilmesi için çeşitli yollar denenmektedir.

Bu yollarla sonuca varılabilmesi için tütünün üretim ve ürün özellikleri üzerine etkili kültürel işlemlerin saptanması ve etkilerinin müspet veya menfi tarafları ile etki derecesinin belirtilmesi gerekmektedir. Tütün şirketleri tarafından deneme amaçlı sapla hasat yöntemi uygulanmakta olup, TAPDK nezdinde de girişimlerde bulunmaktadır.

Ege tütüncüsü için olumlu veya olumsuz yönlerinin olduğu uygulamanın genişlemesi halinde tütün üretimi belki biraz artacaktır ama tütüncünün daha az para kazanacağı kesindir.

Yaz boyunca tütün diktiği 3-5 dekar arazisinde ailesine ve yevmiyecilere sağladığı iş imkânı çok daha azalacaktır.

Bu yöntem yukarıda sıralanan gerekçelerle 1974, 1976 ve 1977 yıllarında bir doktora tezi olarak ele alınmış, sonuçları 1984 yılında 175 sayfalık bir kitap olarak yayınlanmıştır.

Bu araştırmada*** Trakya tütün çeşidinde sık dikim yaparak birim alandan alınan verimin artırılması, sapların otsu olacağı varsayılarak saplaryla birlikte bir kerede hasat, kurutma ve kıyım olasılığının saptanması, sonuçta ekicinin çok zahmetli olan el el hasattan kurtarılması, fabrikasyonda saplardan yararlanılması ve maliyetin düşürülmesi, erken ve geç hasat yapmak suretiyle hasat zamanını

geniş tutarak ekicinin hasat sırasında işçi bulma sorununa çözüm getirilmesi ve işçiliğin azaltılması amaçlanmıştır.

Bu amaca kalite nitelikleri değişmemek suretiyle ulaşılması gerektiğinden bütün bu faktörlerin tütünlerin verim, morfolojik yapı, fiziksel, kimyasal ve duman özellikleri üzerine olan etkilerinin olumlu veya olumsuz tarafları ve dereceleri ile kurutma sırasında tütünlerin ağırlıklarında ve kimyasal bileşiminde oluşan değişmelere etkileri incelenmiştir. TS 1000'de Trakya bölgesinde üretimi yapılan tütün çeşidinin özellikleri şöyle sıralanmaktadır:

EDİRNE Menşeli Tütünler Yaprak Nitelikleri

Boyut :Orta Biçim : Karınlı Sap şekli : Kabakulak Doku : Kalınca Renk : Açık kırmızı, kırmızı, koyu kırmızı İçim Nitelikleri Sertlik :Sert Koku : Nötr Nikotin oranı (genellikle) : % 1.50 – 2.50 olup harmanlara sertlik ve saçaklılık vermek üzere katılır.

Araştırmada maviküfe dayanıklı Trakya-Özbaş Tütün çeşidi kullanılmıştır. Tarımsal Özellikleri: Kuraklığa dayanıklılığı ve verimliliği iyi, erkenci

Patolojik Özellikleri:Mildiyöye dayanıklı, Yaprak Karakterleri: Fazla yaşmaklı, karınlı, sivri uçlu, yüzey kabarcıklı, açık yeşil renkli, Çiçek özellikleri:

Kısmen toplu, kırmızı renkli, Teknolojik Karakterleri: Yaprakları orta büyüklükte, gevşek kırmızı renkli, elastikiyet, yanma ve randımanları iyi, tatlı sert içimli harmanlara sertlik vermek için katılırlar,

Araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi ile elde edilecek amaca elverişli bulguların, bu çeşidin yetiştirildiği yörelerdeki üreticilere aktarılması suretiyle yararlarını belirtecek tekrar tütün üretimine yönelmelerini ve bu yolda üretim artışı sağlamak amacı ile denemeler yapılmıştır.

Aşağıda konu ile ilgili literatür taranarak araştırmacıların görüşlerine yer verilmiştir.

TSO(1972)'nın belirttiğine göre kurutmanın ilk dönemlerinde yaşanan yapraklardaki hayat olayları sürmektedir.

Enzim aktivitesi ile ilgili olarak kimyasal değişmeleri etkileyen su kaybı olaylarının hızında fark görülmektedir.

Kurutma sırasında ilk önce su ile ilgili enzimlerin aktivitesi ile poli ve disakkaritler basit şekerlere, proteinler amino grup asitlere ayrışmakta, daha sonra oksidatif (oksijenle) reaksiyonlar sonucu şekerlerden asit, CO₂ve H₂O, amino grup asitlerin oksidatif deaminasyonu Bileşiğin, yapısındaki amino gruplarını kaybetmesi)ile amonyak ve amidler oluşmaktadır.

Nikotinde düşük oranda azalma ve kuru madde kaybı görülmektedir. Bu kayıp sapla kurutulan yapraklarda daha fazla olmaktadır. Külde ise önemli bir değişiklik olmamaktadır.

Battard ve Chauvette (1975), tütünlerde protein oranını saptamak için enzimatik proteinlerin parçalanması toplam çöktürülebilir azot miktarı ile kalan çöktürülebilir azot miktarı arasındaki farktan protein miktarının belirlenmesi temeline dayanan bir metot geliştirmişlerdir.

Bu metodu uygulayarak, kurutma sırasında proteinlerin parçalandığını saptamışlardır.

İncekara (1979)'ya göre koparılan yapraklar bitkide iken canlılıklarını yeteri derecede kaybetmişlerse (geç kırım), çabuk kurumaktadır.

Kurutma güneşte yapılırsa, zaten az miktarda kalan klorofil maddesi de parçalanarak yerini sarı renk almaktadır. Protein maddeleri yaprak henüz bitkide iken parçalandığından, böyle bir yaprağın dumanında yanmış proteinlerden ileri gelen bir yün kokusu oluşmakta, bulundukları şekeri solunumla sarf edemediklerinden kurutma sonunda şeker oranı yüksek bulunmaktadır.

.Bitkide henüz canlı bir dönemde iken koparılan yapraklar (zamanında kırım) ise fazla miktarda protein bulundurmaktadırlar.

Bu yaprakların kurumaları yavaş olduğu ve uzun süre aldığı için, solunumla şekerlerin tüketimi fazla olmakta, bu sırada büyük moleküllü protein maddeleri de parçalanmaktadır. Ancak bu parçalanma ürünleri bitkinin diğer kısımlarına göç edemediğinden yaprakta kalmakta ve yanma sırasında dumana kötü bir koku vermektedirler.

Kurutma sırasında yeşil yaprakta bulunan % 80–85 oranındaki su % 10–15 oranına düşmektedir. Sapları ile hasat edilen tütünlerde suyun buğulanması daha yavaş olmaktadır. Buna karşılık organik ve anorganik maddelerin sapa göç etmeleri nedeniyle kuru madde kaybı daha fazla bulunmaktadır.

Külün % 10 kadarı saplara göç etmekte, azot kaybı ise % 30–40 ı bulmaktadır.

Tepe Kırma İle İlgili Araştırmalar:

Sık dikim yapılan ve yaprak hasadı ile sapla hasat uygulanan tütünlerde tepe kırma yöntemlerinin etkisini saptamak amacıyla bir yıllık bir deneme yapılmıştır. Bu nedenle tepe kırma konusundaki literatür incelenmiş ve çalışmamız ile ilgili olanlar aşağıda özetlenmiştir.

Wenusch'a göre filizi alınan tütün yaprakları genellikle daha fazla kül, protein, nikotin içerirler. Garner'e göre tepe kırılan tütünlerin yaprakları daha büyük ve kalın olmakta, kurudukları zaman ağır, yağlı, koyu renkli görünüm kazanmaktadırlar.

Tepe kırma verimi etkilemektedir. Tepe kırılan tütünlerde nikotin miktarı daha yüksek olmaktadır.

Wolf, Oriental tütünlerde nadiren tepe kırma uygulandığını belirtmektedir. Tepe kırma üst yaprakların ölçü, doku ve kimyasal bileşiminde değişiklik yapmaktadır. Farklı dikim aralıklarında uygulanan tepe kırmanın her dikim aralığı için

nikotini arttırdığını, total azot ve total karbonhidratlarda ise değişik sonullar verdiğini göstermektedir.

Tütün Yapraklarının Protein Azotu Oranı ve Kurutma Sırasında Değişimi: Protein azotu tütün yaprağının karakteristik bileşiklerindedir.

Genellikle yanma sırasında dumana geçen, bozunma ve parçalanma ürünleri, kanser yapıcı maddeler arasında yer almaktadır.

Amonyak ortaya çıktığından duman [Ph'](#)ının alkali olmasına neden olmakta, içime sertlik ve hoş olmayan koku vermektedirler.

Değişik Dikim Sıklığı ve Hasat Yöntemlerinin Tütünün Duman Özelliklerine Etkisi :Tütün dumanı, tütünde bulunan maddelerin yanma, bozunma ile yoğunlaşan ve buharlaşma ürünleri ile havadan gelen gazlardan oluşan bir aerosoldur.Gaz içerisinde dağılmış ve gazla sarılmış 10 mikrometreden daha küçük çaplı sıvı veya katı parçacıklarından oluşan çok fazlı sistemdir. Duman biri katı-sıvı, diğeri gaz olmak üzere iki fazdan ibarettir.

Dumanda bulunan katı-sıvı bileşiklerin oluşturdukları tanecikler fazının çeşitli yöntemlerle gaz fazından ayrılarak bir araya gelmesinden elde edilen maddeye zifir denilir.

Sağlık açısından, dumana geçen zifir ve nikotin miktarları üzerinde önemle durulmakta, dumana düşük zifir ve nikotin veren tütün ve sigara elde etmek için pek çok çalışma yapılmaktadır.

Kimyasal Özellikler İle İlgili Sonuçların Tartışması: Soldurma ve kurutma sonunda tütün yapraklarının kimyasal bileşimine, hasat edildikleri andaki bileşimi, soldurma ve kurutma sırasında meydana gelen değişimlerine de kuru madde kayıp oranı etkili olmaktadır.

Bitkiler havadan aldıkları CO₂ ve topraktan aldıkları sudan fotosentez ile karbonhidratların oluşmasını sağlamakta, topraktan alınan azotun karbonhidratların ara ürünlerine katılması ile amino asitler ve proteinler, bunlardan da nikotin ortaya çıkmaktadır.

Bu nedenle tütün bitkisinde karbonhidratlı bileşikler ile azotlu bileşikler arasında denge bulunmakta, azot alımı fazla olunca sık dikimi yapılan tütünlerde, birim alandaki bitki sayısının artması nedeniyle bitki beslenme alanı azalmış ve kök gelişmesi engellenmiş olduğundan, topraktan mineral maddeler ve azot alımı sınırlanmıştır.

Bunun sonucu olarak, sık dikim yapılan tütünlerde normal aralıklarla dikilen tütünlere göre, kırım, soldurma ve kurutma sonunda tütün yapraklarında bulunan ve kırım anındaki kuru maddeye göre hesaplanan toplam alkaloid, protein azotu, kül ve kalsiyum oranları daha düşük, karbonhidratların azotlu maddelere dönüşümü daha az olduğundan toplam indirgen maddelerin oranı daha yüksek bulunmuştur.

Sık dikim yapılan tütün yapraklarında normal aralıklarla dikilen tütünlere göre toplam alkaloid, protein azotu kül ve kalsiyum oranlarının düşük oluşu, bu maddelerin, kurutma sırasında kırım anındaki kuru maddeye göre hesaplanan oranları ile kuru madde kayıp oranının daha düşük olmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda da kurutma sırasında bu maddelerin, tütün yapraklarında bulunan oranlarında daha az artış görülmüştür. Bu nedenle yeşil yaprağın kimyasal bileşimi ile kurutulduktan sonraki bileşimi arasındaki fark, sık dikim yapılan tütünlerde daha az olmuştur.

Sık dikim yapılan tütün yapraklarında normal aralıklarla dikilen tütünlere göre toplam alkaloid, protein azotu, kül ve kalsiyum oranlarının düşük oluşu, bu maddelerin, kurutma sırasında kırım anındaki kuru maddeye göre hesaplanan oranları ile kuru madde kayıp oranının daha düşük olmasına neden olmuştur.

Bunun sonucunda da kurutma sırasında bu maddelerin, tütün yapraklarında bulunan oranlarında daha az artış görülmüştür. Bu nedenle yeşil yaprağın kimyasal bileşimi ile kurutulduktan sonraki bileşimi arasındaki fark, sık dikim yapılan tütünlerde daha az olmuştur.

Hasat Yöntemlerinin Etkisi

Erken hasat edilen tütünlerin yapraklarında zamanında, hasat edilen tütün yapraklarına göre, dumana geçen zifir miktarının az olması sağlık açısından olumlu bulunmuştur.

Sigara veriminin yüksek oluşu ekonomik bakımdan, yakarlığın az oluşu ise içim kalitesi bakımından yararlı görülmüştür.

Öte yandan, protein azotunun yüksek oluşu sağlık açısından zararlı bulunmuş, tatlılığın az, yanmanın kötü, kül renginin koyu oluşu içim kalitesinin, yanma hızının düşük oluşu sigara kalitesinin düşük olmasına neden olmuştur.

Dekara yaprak veriminin, higroskopisitenin, randıman değerinin, yaprak kalınlığının az ve yaprak renginin yeşil oluşu da yaprak kalitesi bakımından olumsuz bulunmuştur.

Toplam alkaloid oranının düşük oluşu sağlık açısından olumlu görülmüş, ancak çeşidin harmandaki fonksiyonu bakımından istenmeyen bir özellik olarak kabul edilmiştir.

Bu sonuçlar, tütün yapraklarının zamanından önce hasat edilmesinin sakıncalı olduğunu gösterir.

Hasat Yöntemlerinin Tütün Yaprığına Etkileri	Nikotin %	Glikoz %	T.İndirgen Maddeler Oranı %	Protein Azotu %	Kül Oranı %	Zifir mg/sigara	Dumadaki Toplam Nikotin mg/sigara	Sigara Verimi S.Sayısı/1 kg. tütün	Higroskopisite %	Yaprak Kalınlığı μ	Randımanı	
Yaprak Hasadı	Erken	1,87	6,96	9,34	1,83	19,83	16,44	1,21	1 205	12,64	77,00	59,50
	Zamanında	2,13	7,67	6,43	1,73	18,12	17,70	1,40	1.154	13,13	80,00	70,00
	Geç	2,29	9,06	10,64	1,62	16,41	18,64	1,62	1.111	13,45	74,00	60,60
Sapla Hasat	2,30	5,85	32,12	1,34	21,61	18,06	1,63	1.255	11,90	63,00	56,70	

Erken hasat edilen tütünlerin zamanında hasat edilen tütünlere göre kurumalarının daha uzun süre alması nedeniyle, kırım anındaki kuru maddeye göre hesaplanan toplam alkaloid, protein azotu ve kuru madde kayıp oranları ile tütün yapraklarında bulunan toplam indirgen maddeler, kül ve kalsiyum artış oranları ve yaprakların ağırlık kayıp oranı daha yüksek bulunmuştur.

Bu nedenle, yaprağın kırım anındaki kimyasal bileşimi ile kurutma sonundaki kimyasal bileşimi ve yaprak ağırlıkları arasındaki fark daha fazla olmuştur.

Geç hasat edilen tütünlerde, zamanında hasat edilen tütünlere göre protein azotunun düşük oluşu sağlık açısından, tatlılığın fazla, yanmanın iyi, kül renginin açık oluşu içim kalitesi bakımından, yanma hızının yüksek oluşu ise sigara kalitesinin yükselmesine neden olduğu için yararlı bulunmuş, higroskopisitenin yüksek oluşu olumlu olmuştur. Öte yandan, dumana geçen zifir miktarının yüksek oluşu sağlık açısından, sigara verimi, randıman değeri ve dekara yaprak veriminin düşük oluşu ekonomik bakımdan, yakarlığın fazla oluşu içim kalitesi yönünden olumsuz görülmüş, yaprak renginin geçkin ve yaprak kalınlığının az oluşu sakıncalı bulunmuştur.

Yaprakta bulunan ve dumana geçen toplam alkaloid miktarının yüksek oluşu sağlık açısından olumsuz ise de çeşidin harmandaki fonksiyonu bakımından olumlu kabul edilmiştir.

Geç hasadın sakıncalı yönleri erken hasada göre daha az olmaktadır. Bu sakıncalar alınacak kültürel yöntemlerle giderildiği takdirde uygulanması mümkün görülmüştür.

Geç hasat edilen tütünler, zamanında hasat edilen tütünlere göre daha kısa sürede kuruduklarından kırım anındaki kuru maddeye göre hesaplanan toplam alkaloid, protein azotu ve kuru madde kayıp oranları daha az, tütün yapraklarının ağırlık ve protein azotu kayıp oranları ile kül, kalsiyum, toplam indirgen maddeler artış oranları daha az bulunmuştur.

Böylece, yeşil yaprağın kimyasal bileşimi ile kurutma sonundaki kimyasal bileşimi arasındaki fark ile yaprakların ağırlık farkı zamanında hasada göre daha az olmuştur.

Sapla hasatta, zamanında yaprak hasadına göre, kurutma sırasında yapraklardan sapa madde göçü olduğu için yaprak dokusu daha zayıf, yaprak kalınlığı daha az olmuştur.

Bunun sonucunda da yanma hızı ve sigara verimi daha yüksek bulunmuştur. Higroskopisite ise daha düşük olmuştur.

Sapla hasatta randıman yüzdesi daha düşük bulunmuş, yaprak büyüklüğü ve yaprak esnekliği hasat şekline etkilenmemiştir.

Sapla hasat, 3.eller olgunlaştığı zaman uygulandığından alt eller geçkin, üst eller ise olgunlaşmadan hasat edildiği için yeşil kalmıştır.

Sapla hasat edilen tütünlerde, zamanında yaprak hasadı yapılan tütünlere göre protein azotunun düşük oluşu sağlık açısından, yanmanın iyi, kül renginin açık oluşu içim kalitesi, yanma hızının yüksek oluşu sigara kalitesi bakımından, sigara veriminin yüksek oluşu ise ekonomik yönden olumlu bulunmuştur.

Öte yandan, dumana geçen zifir miktarının yüksek oluşu sağlık açısından, tatlılığın az, yakarlığın yüksek oluşu içim kalitesi bakımından olumsuz olmuş, randıman değerinin, dekara yaprak görülmüştür.veriminin, higroskopisitenin düşük, yaprak renginin homojen olmayışı sakıncalı

	Ekilen alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg / Dekar)
1988	2 370 680	219 063	92
1989	2 847 680	269 888	95
1990	3 202 360	296 008	92
1991	2 817 010	240 881	86
1992	3 311 580	334 276	101
1993	3 398 560	338 796	100
1994	2 271 130	186 954	82
1995	2 099 190	204 440	97
1996	2 366 200	225 216	95
1997	2 889 760	286 414	99
1998	2 746 170	250 556	91
1999	2 587 010	243 468	94
2000	2 365 690	200 280	85
2001	1 957 700	144 786	74
2002	1 910 000	152 856	80
2003	1 830 430	112 158	61

2004	1 927 100	133 913	69
2005	1 853 420	135 247	73
2006	1 461 669	98 137	67
2007	1 449 041	74 584	51
2008	1 468 741	93 403	64
2009	1 161 433	81 053	70
2010	809 770	55 000	68

Kaynak: Tarım İstatistikleri Özeti

TÜTÜN Değerlendirme ve Tütün Ekspertizi

Tütünlerin fiziksel ve teknik niteliklerinin muayenesinden yararlanmak suretiyle, nevelerinin tanımlanması konusunda yapılan metotlu kalite değerlendirme işlemine ekspertiz denir. Genellikle tütünlerin fiziksel, içim (degüstasyon) ve kimyasal bileşim niteliklerinin toplamı tütünün gerçek kalitesini oluşturur. Tütünün kalite değerlendirilmesi üç ana yönetime göre yapılmaktadır.

1- Fiziksel niteliklere göre yapılan değerlendirme yöntemi. Bu yöntem tütünlerin dış görünüş niteliklerinin incelenmesi sonucunda yapılan kalite durumunun değerlendirilmesi işlemidir. Burada kalite nitelikleri özelliklerinin incelenmesi sırasında tütünlere bakmak, elle yoklamak ve koklamak gibi duyu organları aracılığıyla yapılan muayene tarzı uygulanır. Kalite değerlendirme işlemi tütün ekperi tarafından yapılmaktadır.

Tütün Ekspertizlerinin – Tütün Teknoloji Mühendislerinin organoleptik muayenelerden yararlanarak uyguladıkları metotlu ekspertiz kalite değerlendirme çalışmalarında tütünlerde dikkat ettikleri ve göz önünde bulundurdıkları fiziksel ve teknik kalite nitelikleri sırasıyla,

- 1-Yaprak büyüklüğü,
- 2-Yaprak morfolojisi, yaprak biçimi, zenep (sap) biçimi ve uç açısı durumu,
- 3-Yaprağın rengi ve parlaklığı,
- 4-Yaprağın doku durumu: incelik-kalınlık, doku yoğunluğu, sağlamlık, esneklik ve damarlılık nitelikleri,
- 5-Koku niteliği,
- 6-Yanma niteliği,
- 7-Arızalar, hastalıklar ve zararlıların etkisi,
- 8-Nem alma ve koruma(higroskopisite) niteliği.

Türkiye'de Üretimi Yapılan Tütün Menşeyleri Fiziksel Özellikleri

Menşei	Boyut	Form	Sap Şekli	Renk
İzmir	Küçük, kısmen orta	Hafif karınlı	Basma	Sarı, açık sarı ve bunların kırmızımsı ve yeşilimsi nüansları
Trabzon	Büyük	Karınlı	Orta yaşmaklı	Kırmızı, koyu kırmızı
Samsun Maden	Küçük	Hafif omuzlu	Dar yaşmaklı	Açık kırmızı, kırmızı
Samsun Canik	Küçük	Sığır dili	Geniş yaşmaklı	Koyu kırmızı, kırmızı, açık kırmızı
Samsun Evkaf	Küçük	Aşağı karınlı	Dar yaşmaklı	Kırmızı, açık kırmızı
Bafra	Küçük, kısmen orta	Hafif omuzlu	Dar yaşmaklı	Kırmızı, koyu kırmızı
Alaçam	Orta, kısmen küçük	Aşağı karınlı	Dar yaşmaklı	Kırmızı, koyu kırmızı, açık kırmızı
Gerze, Sinop	Orta, kısmen küçük	Hafif omuzlu	Dar yaşmaklı	Kırmızı

Gümüşhacıköy	Küçük	Yukarı karınlı	Basma	Sarı, açık sarı, açık kırmızı
Erbaa, Taşova	Orta	Karınlı	Orta yaşmaklı	Sarı, açık kırmızı, açık sarı
Bursa	Orta, kısmen büyük	Omuzlu	Dar yaşmaklı	Açık kırmızı, kırmızı
Agonya	Orta, kısmen büyük	Karınlı	Dar yaşmaklı	Sarı, açık kırmızı
Adıyaman	Orta, kısmen büyük	Sığır dili	Geniş yaşmaklı	Sarı, açık kırmızı, kırmızı
İskenderun	Orta	Omuzlu	Dar yaşmaklı	Kırmızı, koyu kırmızı
Yayladağ	Orta, kısmen büyük	Yukarı karınlı	Kabakulak	Sarı, açık kırmızı, kırmızı
Bitlis	Orta	Karınlı	Geniş yaşmaklı	Sarı, açık sarı
Muş	Orta, kısmen büyük	Karınlı	Geniş yaşmaklı	Sarı, açık sarı, kırmızı
Silvan, Sason	Orta, kısmen büyük	Karınlı	Geniş yaşmaklı	Sarı, açık kırmızı ve yeşilimsi sarı

Ekspertiz işlemi her ne kadar sübjektiflik izlenimi veriyorsa da, teorik ve pratik bilgileri olan deneyimli tütün eksperleri, tütünün nevilendirilmesini tam olarak yaparlar. Ekspertiz sırasında tütünlerin fiziksel ve teknik işaretlerinden yararlanarak kalite değerini saptamakla beraber, yaklaşık olarak kimyasal bileşimi ve içim özellikleri hakkında sonuçlarda çıkarırlar. Ayrıca tütünün yetişmiş olduğu ekolojik koşulları, kullanılan gübrelerin cinsini, yetiştirme, kurutma, işleme, bakım ve koruma çalışmalarının nasıl yapıldığını tanımlayabilirler.

2- İçim niteliklerine göre değerlendirme yöntemi: Bu muayene yöntemi yalnız tütün dumanının içilmesi ve bu sırada içimi etkileyen öğelerin incelenmesi suretiyle yapılan degüstatif kalite değerlendirilmesi biçiminde olmaktadır. Tütün dumanının içim niteliklerinin ağız boşluğu, dil, boğaz ve burun ile sinir sistemi ve tüm organizma üzerinde yaptıkları etkilerin bütünü deneyimli tütün eksperlerince belirlenir. Degüstasyon çalışmaları metotlu deneylerle yapılmaktadır.

3- Kimyasal bileşimlere göre değerlendirme yöntemi: Bu yöntemde tütünlerin kimyasal bileşimleri ile kaliteleri arasında bağlantı kurulması suretiyle kalite durumlarının objektif bir şekilde değerlendirilmesine çalışılmaktadır. Tütün kimyası ve tütün teknolojisi konuları üzerine çalışan uzmanlar, tütünün ve tütün dumanının analizlerinden yararlanarak var olan bir takım kimyasal maddelerin özellikleri ve miktarları ile kalitesi arasındaki ilişkileri incelerler ve sonuca varırlar. Türk tütünleri ile ilgili bu çalışmalar kapatılan Tekel Tütün Enstitüsü tarafından yapılmıştır.

Türkiye'de Üretimi Yapılan Tütün Menşeyleri Kimyasal Özellikleri

Menşei	Doku	Koku	İçim	Nikotin %	Protein Azot	İndirgen Madde
İzmir	Kalın, kalınca	Hafif kokulu	Yavaş ve tatlı	0,25 0,90	0,90 1,30	15 -20
Trabzon	İnce	Nötr	Sertçe	3,5-4,5	2	3
Samsun Maden	İnce	Hafif kokulu	Tatlı ve tokça	0,7-1	1,5	10
Samsun Canik	İnce	Çok	Tok,	0,70-1	1,6	7

			kokulu	tokça, tatlıca				
Samsun Evkaf	İnce	Nötr	Tokça tatlı	0,70-1	1,5			11
Bafra	İnce	Kısmen kokulu ve nötr	Tok, tokça	0,8-1,1	1,7			10
Alaçam	Kalınca	Nötr	Tokça	0,7-1,1	1,7			9
Gerze, Sinop	Kalınca	Nötr	Tokça	0,8-1,3	1,7			10
Gümüşhacıköy	Kalınca	Çok kokulu	Yavaş ve tatlı	0,9-1,3	1,6			14
Erbaa, Taşova	Kalınca	Nötr	Yavaş	0,7-1	1,2			20
Bursa	Kalınca	Nötr	Yavaş tokça	0,8-1,2	1,4			12
Agonya	Çok ince	Nötr	Sert	1-1,4	1,4			12
Adıyaman	Kalınca	Nötr	Sert sertçe	1-2	1			15
İskenderun	Kalınca	Nötr	Sert ve tatlı	1,9-2,3	1,4			14
Yayladağ	Kalınca	Kokulu	Tok ve tatlı	1,2-1,7	1,3			15
Bitlis	Kalınca	Kokulu	Tokça tatlı	1-1,5	1			20
Muş	Kalınca	Kokulu	Sert ve tok	1,5-2,5	1,3			10
Silvan, Sason	Kalınca	Nötr	Sert ve tok	1-2	1,3			10

Tütünde Nikotin, Şeker ve Renk

Ege Bölgesinde, tütün üretimine başlanıldığından bu yana, tütün üreticileri asil iki tohum çeşidini tespit etmiş durumdadırlar. İzmir Selçuk kökenli olan Sarıkokulu – Ayasuluğ (Sarıbağlar), Manisa Akhisar kökenli olan Karakokulu (Karabağlar) çeşitleridir.

İzmir Menşei tütünlerin, Karabağlar, Kokulu, Ege, Çıtır, Sarıbağlar gibi tipleri İzmir, Balıkesir, Aydın, Muğla, Uşak, Manisa ve Denizli İllerinin tütün yetiştiren ilçelerinde üretilmektedir. Ege tütünleri miktar olarak 2008 yılı toplam üretimimizin % 64 'ünü oluşturmaktadır. Tütün, değişik iklim ve toprak özelliklerine göre uyum sağlayarak, o bölgelere has tipler meydana getiren bir bitkidir. Tütün bitkisi iklim ve ortam koşullarına göre morfolojik ve anatomik değişimler gösterir.

Ege bölgesi tütün üretim merkezlerinde çok çeşitli tohum tiplerinin iç içe üretimleri yapılmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak tohumların dejenerasyonu kaçınılmaz olmaktadır.

Halen bölgede tütün üretiminde büyük bir oranda, her türlü kontrolden uzak, saf çeşidi bulunmayan, babadan oğla geçen nitelik özellikleri birbirine karışmış olan

tohumluklar kullanılmaktadır. Bunun sonucunda da verim ve kalite bakımından standart bir ürün elde edilmesine imkân vermemektedir.

Ürün standardının sağlanması adına, Denizli bölgesinde yöreye uyumlu, menşesine has fiziksel ve kimyasal özelliklere haiz, verim ve kalitesi yüksek, hastalıklara dayanıklı tohum tipleri ile üretim yapılarak standart ürünler elde etme yöntemlerinin üreticiye kazandırılması

amacıyla Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsünden sağlanan sertifikalı tohumlar üreticilere dağıtılarak deneme üretimi yaptırılmıştır.

Uygulama yılı olan 2007 yılı aşırı sıcak ve kurak geçmiş, tütün tarımı için zor ve unutulmayan bir yıl olarak hatırlanacaktır.

Söz konusu üreticilerin tütünleri, mahsulü temsil edecek numunelerinin nikotin ve şeker oranları laboratuarda tahlil edilerek tespit edilmiştir.

Ege bölgesinde üretilen tütünlerin, asitli ekstreme en yakın örnekler olmalarının sebebi olarak, indirgen maddeler seviyesi yüksek, protein azotu düşüktür. Ayrıca, bu

tütünlerin düşük nikotin seviyesi göstermeleri de özelliklerinden biridir. İdeal İzmir menşei tütün denince nikotin % 0,5 – 1 protein azot % 9 – 14 ve toplam indirgen şeker de % 15 – 21 arasındaki verileri içeren tütün anlaşılmaktadır.

Tütünlerin kalite değerlerinin belirlenmesinde dış görünüşlerinden en önemli nitelik tütünün rengidir. Tütünlerin kalite değerini oluşturan çeşitli faktörlerin, tütünün renk durumu ve kimyasal bileşimleri ile sıkı ilişkileri vardır. Bu sayfadaki fotoğraflarda 2007 yılında proje

kapsamında yapılan çalışmada, Ekim ayı içinde alınan numune örnekleri ile nikotin ve şeker oranları verilmiştir. Sadece fikir vermesi amacıyla, daha birçok faktörün etkileyebileceği koşulların varlığı da kabul edilerek fermantasyon geçirmemiş tütün içeriği- renk ilişkisi sunulmuştur.

Akhisar 97
Nikotin:%1,49
İnd.Şeker:%7,53

metingulesci

Tütünde El Özellikleri

El: Bir tütün bitkisi üzerinde meydana geldiği yerler aynı olup, aynı zamanda olgunluğa ulaşan ve aynı karakteristik özellikleri taşıyan yaprak kümesine el denir.

1- DİP ELLER: Bitki üzerinde olduğu yer toprağa en yakın kısmıdır. Toprağa yakın olması nedeniyle sulama, çapalama ve diğer işler nedeniyle bu yapraklar üzerinde toprak zerreleri vardır. Dip ellerde:

Boyut: Ana ellerden küçük, uç, uçaltı ellerden büyüktür.

Form: Menşein karakteristik formunu göstermekten uzaktır. Dip ellerde yaprak ucu küttür. Buna karşılık yaprak sapı (karakteristik özelliğine göre) uzamıştır. Saplı tütünler ise, sapta daha fazla genişleme görülür.

Doku: Zayıf, doku yapısı seyrek ve kırılımandır. Mineral maddeler fazladır. Yaprığın üst tarafı pütürlüdür.

Damar yapısı: Kalın, tali damarlar sayısı az ve tali damar araları açıktır. Tali damarların, ana damar arasındaki açığı (orta ve ana ellere göre) fazladır.

Renk: Kendi menşesine göre açık ve yeşilimsi nüans taşır. Çok mattır.

Yanma: Hızlı fakat düzgün değildir. Ateş tutma düşüktür. Mineral maddeler fazla olduğundan çitirtti ile yanar.

İçim: Doyurucu olmayıp, tırmalayıcı ve yakıcıdır. Yaprakta nikotin oluşumu çok az olduğundan tüketiciyi tatmin etmez. İçici duman içer.

Kül rengi: Açık olup, kül oranı fazladır. Nikotin oranları diğer ellere göre en azdır.

Tav alması: Tav alma ve vermeleri çok kolaydır. Higroskopositesi düşüktür. Ticari değerleri

yoktur. Bitki üzerinden sıyrılıp tarladan uzaklaştırılmalıdır.

2- DİPÜSTÜ

ELLER: Dip ellerden sonra oluşan, dip ile 1.ana arasındadır.

Boyut: Dip ellere nazaran kısmen büyük, ana ellere göre ise küçüktür. Uç, uçaltı ellere göre büyüktür.

Form: Dip eller gibi menşein karakteristik özelliğini tam göstermez. Yaprak

ucu diplere göre biraz sivrileşmiştir. Karakteristiğine göre sap uzundur.

Doku: Kısmen sağlamlaşmış, ama yine yaprak yüzeyi pürüzlüdür. Zayıftır, esnekliği azdır.

Damar yapısı: Bariz, tali damar sayısı dip ellere nazaran kısmen artmışsa da yine de seyrek bir görünüm arz eder. Yan damarların ana damarla yaptığı açığı dip ellere göre geniştir.

Renk: Açık fakat dip ellerde görülen yeşillik kısmen azalmıştır. Renk mattır.

Yanma: Hızlı fakat düzgün değildir. Çıtırılı yanma dip ellere göre kısmen azalmıştır.

Kül: Kül miktarı fazla renk açıktır.

İçim: Yakarlı olup doyurucu değildir. Eğer tütünün kokusu varsa bu ellerde bu koku biraz hissedilmeye başlanır.

Tav alması: Çok kolay tav alıp, bırakırlar. Ekiciler denkemeye veya kutulamaya önce bu tütünlerden başlarlar. Ticari değer taşırlar. Dipüstü ellerin kırımını ön olgunlukta yapılırlar.

Nikotin oranları düşük, içim tatminkâr değildir.

3- 1.ANA ELLER: Dipüstü ile 2.ana eller arasındaki ele denir.

Boyut: Basma tipi tütünlerinde 1.analar en büyük boyutlu ellerdir. Diğer tütünlerde boyut bakımından dipüstü ellerden, uç ellerden ve 3. analardan büyük, 2. analardan küçüktür.

Form: Yaprak ucu sivrileşmiş ve menşein karakteristik formuna çok yaklaşmıştır.

Doku: Doku yapısı sıklaşmış ve yaprak yüzeyi düzgündür. Yaprak ucu yarım ay şeklinde dip, dipüstü ellere benzeyen pütürlü yapı vardır. Yaprak ayasının orta damar etrafındaki doku ince ve çok düzgündür. Yaprak ucu kısmen sivrileşmiştir.

Damar yapısı: Damar sayısı artmış ve tali damarla ana damarın yaptığı açı(dip, dipüstüne göre) genişlemiştir. Damar yapısı barizdir.

Renk: Açık, fakat yeşil nüans tamamen kalkmıştır.

Kırım: Tam yada teknik olgunlukta iken yapılırlar. Madde birikimi bu ellerde fazlalaşmıştır.

Koku: Hissedilir.

Yanma: Düzgünleşmiştir. İyidir.

Sap: Karakteristik vasfını almıştır.

İçim: Doyurucu, karakteristik içim niteliğine çok yaklaşmıştır.

Kül rengi: Açıktır.

Tav alması: Çabuk alıp verirler. Higroskopositesi dipüstü ellere göre fazladır.

4- 2.ANA ELLER: 1.ana ile 3.ana arasındaki yapraklara denir.

Boyut: Basma tütünleri hariç en büyük boyutlu ellerdir.

Form: Tütünün en karakteristik formunu tamamen taşır. Bir tütünün boyutu ve formu 2. analardan tespit edilir.

Sap: Karakteristik vasfındadır.

Damar yapısı: Kalın, tali damarların ana damarla yaptığı açı en geniştir. Tali damar sayısı en fazla ellerdir.

Doku: Sıkı ve kalındır. Ellerin içinde en kalın dokuya sahiptir. Madde birikimi fazladır.

Renk: Koyulaşmış, menşein karakteristiğine çok yaklaşmıştır.

Koku: Tamamen hissedilir.

Yanma: Alt ellere göre daha az, fakat düzgündür.

İçim: Doyurucudur.

Kül: Alt ellere göre biraz koyulaşmıştır.

Tav alması: Zor alırlar geç bırakırlar. Tavlarını muhafaza ederler. Alt ellere göre higroskopositemleri yüksektir.

Kırım: Tam olgunlukta yapılır.

5- 3.ANA ELLER: 2.analardan sonra oluşan yaprak kümesidir.

Boyut: Diğer analardan daha küçüktür. Dip, dipüstü, uç ve uçaltı ellere göre büyüktür.

Form: Yaprak ucu bariz olarak sivrilemiştir.

Sap: 2.analarda olduğu gibi normaldir. Karakteristik sap şekline sahiptir.

Doku: Sık ve ince olup, esneklik ve kuvvetliliği fazladır.

Damar yapısı: İncedir. Açık bariz şekilde daralmıştır. 3. ana ellerde örtü ve salgı tüycükleri çok fazlalaşmıştır.

Renk: Yeknesak ve çok parlaktır. Menşein karakteristik renk özelliğini 3.ana eller verir. Büyük daireler halinde yağ lekeleri halinde koyulaşmalar olur.

İçim: Düzgün, doyurucu ve topludur.

Koku: Eğer tütün kokulu ise koku kuvvetlice hissedilir.

Yanma: Alt ellere nazaran yavaş fakat düzgündür.

Kül: Alt ellere göre daha koyucadır.

Tav alması: Tav alması ve vermesi yavaştır. Su tutma oranı yüksektir.

Kırım: Tam olgunlukta yapılması uygundur. 3.ana ellerde yaprak ucu sivrileşmesi ve boyut dışında menşein tüm karakteristiklerini içerir.

6- KOVALAMA ELLER: Sulanabilen ve tepe kırımı yapılan tütünlerde daha çok oluşan, fakat oriental tip tütünlerde ise ürün yılının iklim şartlarına ve diğer teknik durumlara göre ya oluşur ya oluşmaz. Bazı ürün yıllarında özellik olarak uçaltıya ya da 3. ana ellerin özelliklerine benzerler.

Boyut: 3. ana ellerden daha küçüktür. Genel olarak kovalama elleri ana ellere yaklaşır.

Form: Yaprak ayasının orta kısmı daralmaya başlamıştır. Formun karakteristik yapısından sapma olacaktır.

Sap: Sap kısalmıştır. Tütün eğer yaşmaklı ise yaşmak genişlemiştir.

Doku: Sık ve incedir. Yan damarların ana damarla yaptığı açık iyice daralmıştır.

Renk: Menşein karakteristik renginden daha koyu renk alır. 3. anaya göre rengin parlaklığı kısmen azalmıştır.

Koku: Fazlasıyla kendisini hissettirir. 3. analarda olduğu gibi örtü ve salgı tüycük sayısı fazladır.

Yanma: 3. anaya nazaran biraz düşük fakat düzgündür.

Kırım: Tam olgunlukta yapılır. Normal şartlar altında yetişmesi halinde 3. ana ellerin kalitesindedir.

Tav alma: Tav alma ve verme yavaştır. Su tutma kabiliyeti yüksektir.

Damar yapısı: İnce fakat boyut küçüldüğü için damarlar sık gibi görünür.

İçim: Düzgün, doyurucu ve topludur.

Kül: Alt ellere nazaran daha koyudur.

7- UÇALTI ELLER: Analardan sonra oluşan yaprak kümesidir.

Boyut: Uçlardan sonra en küçük boyutlu ellerdir.

Form: Yaprak ayasında daralma çok fazladır. Yaprak ucu çok sivrilemiştir. Yaşmaklı ise yaşmak genişlemiştir.

Sap: Kısalmıştır.

Doku: İnce, sık, narin, esnek ve kuvvetli yapraklardır. Örtü tüycükleri fazladır.

Damar yapısı: İncedir ve damar açıları iyice daralmıştır.

Renk: Kovalamada olduğu gibi karakteristiğinden koyudur. 3. analara göre parlaklık kısmen azalmıştır.

Koku: Kuvvetli olarak hissedilir. Madde birikmesi fazladır.

Yanma: Aşağı ellere göre düşük, fakat düzgündür.

Tav alma: Yavaş olup su tutma ve salma kabiliyeti yüksektir.

Kırım: Genel olarak Ağustos ayının 2. yarısı ile Eylül ayının ilk haftasına rastlar. Isı ortalaması düşüktür. Toprak tavlansmıştır. Yaprakların olgunlaşması uzayacaktır. Kırımları diğer ellere göre daha geç yapılır.

8- UÇ ELLER: Çiçek tablasının altında oluşur.

Boyut: En küçük yapraklardır.

Form: Yaprak ayası daralmış, uç sivrilemiştir. Karakteristik form sapmıştır.

Sap: Çok kısalmış, yaşmaklı ise çok genişlemiştir.

Doku: İnce ve sık yapılıdır.

Damar yapısı: Çok incedir. Boyut küçüldüğü için damar çok sık görünür. En küçük damar açılarına sahiptir. Örtü ve salgı tüycükleri çok fazladır.

Koku: Eğer yaprak olgunlaşmışsa kuvvetlice hissedilir.

Renk: Çok koyulaşmıştır. Yağ lekeleri vardır.

Yanma: Düşük fakat düzgündür.

İçim: Doyurucudur.

Tav alma: Yavaş, su tutma kabiliyeti yüksektir.

Bir Tütün Bitkisindeki El Oranları

Bir tütün bitkisinde 7 el'in ağırlık bakımından bitkinin genel verimine oranı değişik rakamlar arz eder. Bu konuda Literatür kaynaklar, çeşitli rakamlar verimle beraber genellikle, tepe kırılmayan çeşitlerde:

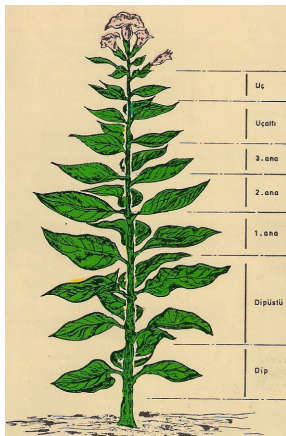
Eller % Ortalama Oran

Uç % 5

kabul edilebilir.

Tepe kırılan çeşitlerde ise:

Eller % 95 Ortalama Oran kabul edilir.

Uç altı 10

3. ana 18

2. ana 32

1. ana 20

Dip üstü

Dip 5

10

Tepe kırılan çeşitlerde ise:

Eller	% Ortalama Oran
3. ana	25
2. ana	40
1. ana	20
Dip üstü	10
Dip	5

Tütün - Fermantasyon ,

Aging, bir fermantasyondan öte tütünün olgunlaşması işlemidir. Esası, tütünleri belli ve homojen bir rutubetle fiçılara bastırmak ve orada normal mevsim ısı derecelerinde (3 – 30 °C) 2–3 yıl bekletilmesidir. Belirli ve homojen rutubetin verilmesi, “Redrying” denen işlem ile yapılır.

Olgunlaştırılacak tütün çeşidine göre fiçılara basılan miktar ve rutubet farklıdır. Bu tütünler önceden bir triyajaja (ayırımaja) tâbi tutulurlar.

Açık renkli Virginia'lar: Bunlar üç kategoriye göre ayırımaja tâbi tutulurlar:

a)"Lugs,, lar, bitkinin aşağıdan itibaren dördte birini teşkil eden yapraklardır.

b)"Cutters,, lar, lugs'ları takip eden dördte biri teşkil ederler.

c)"Leaf,,ler, bitkinin ortasından itibaren, üst elleri teşkil ederler.

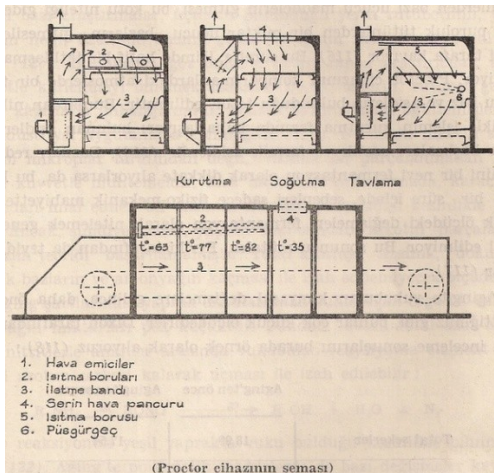
Triyajdan sonra, 15–20 yapraklık pastallar teşkil edilir. Bu tip tütünlere, fiçılara basılmadan önce % 10 -12 rutubet verilir. Bu fiçıların çapları genellikle 1.20 m, yükseklikleri 1.35 m olup 400 – 500 kg tütün alırlar.

Burley'ler: Bu tütünler de ellere göre, kısmen sigaralık, kısmen de çiğnemelik olarak 5–6 kategoriye ayrılırlar. 12–15 yapraklık pastal teşkil edilir. Fiçılara basılma rutubeti % 7–10 dur.

Maryland'ler: Yine ellere göre 3–4 kategoriye ayrılan tütünler 15 er yapraklık pastallar halinde işlenirler. Burada da başlangıç rutubeti % 7–10 dur. Fiçılar 300–400 kg'lıktır.

Kentucky'ler: Daha ziyade çiğnemelik tütün yapılan bu: üründen 8–10 yapraklık pastallar yapılır. Fiçıya basma rutubeti % 16–20 dir. Fiçılar 500–800 kg lıktır.

Redrying işlemi: Aging geçirmek üzere bu gibi şartlar altında fiçılara basılan çeşitli tip tütünlere, fiçıya koymadan önce uygulanan işleme "redrying,, denir. Bu işlemin amacı tütünlere belli ve homojen bir rutubet vermektir. Bu işlem, p r o c t o r denen bir makinede yapılır. Proctor cihazı normal olarak 5 bölümden kuruludur.

Tütünler, bu kompartımanların birinden ötekine geçen bir bant üzerinde iletilirler. İlk üç bölümden içinde kurutma, dördüncüsünde soğutma, beşincisinde ise tavlama yapılır. Makinenin boyu 42–48 m kadardır. Çoğu makinede iki iletici bant bulunur. Kompartımanın genişliği 5.50, yüksekliği 2.75 m dir. Kurutma bölümlerinin sıcaklık derecesi sıra ile : 65-77-82 °C dır. Üçüncü bölümden çıkan tütünlerin rutubeti

5–6 ya kadar düşmüş olur. Dördüncü bölümde sıcaklık 30–35 °C a inmiş bulunur. Beşinci bölümde istenen tav verilir. İşlem 45–90 dakika sürer. İki adet iletici bandı bulunan bir proctor cihazında, saatte 2–4 ton tütün işlenir.

Makinelerin devir, bant ve kapasitesine göre 45 dakika ile bir buçuk saat süreli olan bu işlem, her ne kadar sadece belli ve homojen bir tav verme gayesine yönetilmiş ise de, tütünlerin maruz kaldığı bu kurutma-soğutma-tavlama zincirinde, küçük çapta bazı olaylar da meydana gelmektedir.

Hoş olmayan bazı koku yapıları giderildiği gibi, uçucu bazı maddeler de azalmaktadır. İçiminde acılık bulunan tütünlerden bazı uçucu maddelerin gitmesi, bu kötü niteliği gidermektedir ve bu suretle, içimde hafif bir tatlılaşma sağlanmaktadır.

Proctor cihazının bölümlerini çevreleyen havada bir takım uçucu baz ve asitlerin bulunduğu tespit edilmiştir.

Bunlardan nikotin, özellikle işlemin kurutma fazında buharlaşmakta; bulunan asitler arasında başı çeken asetik ve formik asitlerdir. Redrying işlemini bir nevi fermantasyon olarak dikkate alanların yanında, bu kadar kısa bir süre içinde, sebepleri sadece fiziko-mekanik içerikte olan küçük ölçüdeki değişimleri fermantasyon olarak nitelemeyenlerde bulunmaktadır.

Günümüzde proctor cihazı sadece homojen tav veren bir düzenek değildir. Yapılan ilavelerle yaprak ayası ve damar birbirinden ayrılmaktadır. Bu ayırmadan sonra ayrı ayrı bantlarla tütünlere homojen tav verilerek yine kalite ve boyutlarına göre yaklaşık%8–11 tav ile 200 kg lık karton kutulara belli bir basınç altında (ezik ve basık olmadan) konularak kutulanmaktadır. Kapasiteleri de son derece gelişmiş bir durumda olan bu fabrikalarda damar ayırma ve redrying işlemini 45 ile 90 dakika arasında sonuçlanmaktadır.

Ülkemizde üretilen Virginia ve Burley tütünleri ile Doğu ve Güneydoğu Bölgelerimizde üretimi yapılan büyük boyutlu tütünlerin yaprak ve damarları ayrılarak redrying işlemi uygulanmaktadır.

Özel sektörün bu işlemleri yapan fabrikaları mevcuttur.
Aging'te meydana gelen kimyasal değişimler çok küçük ölçüdedir.

	Aging'ten önce %	Aging'ten sonra %
Total sekerler	18.99	17.54
Et. Çöz. org. asidler	8.61	8.18
Total azot	1.90	1.77
Nikotin	2.74	2.44
Rutubet	8.77	10.22
PH	5.25	4.80

Aging esnasındaki kuru madde kaybı, tütünlerin flue- curing %1, air-curing'le kurutulmuş olmalarına ise % 2,5–4,5 arasında değişir.

Tütün Mamullerinde Kalite Kontrol

9/3/2010 · Kategori: Tütün - Fermantasyon , Yaşam

Aslında hepsi birer keyif maddesi olan tütünün çeşitli tipte tüketim şekilleri vardır. Tütün mamullerinden sigara, paket(kıyılmış) tütün, puro, pipo ve tömbeki çeşitleri yakılarak; enfiye buruna çekilerek; çiğneme tütünü de ağızda çiğnenerek kullanılır.

Kullanımları değişik olan tütün mamullerinin de üretimleri birbirinden farklılıklar gösterir. Her çeşidin ayrı makine, tesis ve cihazları; hatta ayrı organizasyonları vardır. Bu tütün mamulleri sırasıyla, *

1-**Sigara**: Kıyılmış tütünün makinelerde otomatik olarak sigara kâğıdına sarılmış şeklidir.

2-**Paket Tütün**: Kıyılmış tütün ve defter halindeki sigara kâğıdından oluşur. Sigarayı içici kendi zevkine göre kendi sarar.

3-**Puro**: İçi parçalı tütün ve dolgu puroluk, üzeri içi ve dış sargılık puro tütünlerinden yapılır.

4-**Pipo**: İri kıyılmış ve özel olarak kokulanmış tütünlerdir. Pipo denilen araçla içilir.

5-**Tömbeki**: Parçalı olarak kıyılmış tömbeki tütünüdür. Nargile denilen ve içinde su bulunan özel bir araçla içilir.

6-**Enfiye**: İçine özel koku konulan toz tütünden yapılır.

7-**Çiğneme Tütün**: Tütünden yapılan bir çeşit çiklettir. Dünyada daha çok Kentucky tütününden yapılır. Ülkemizdeki Hasan Keyf tütünleri bu amaçla üretilmektedir.

Asıl ismini aldığı Dicle kenarındaki üretim yerlerinde artık üretimi yapılmayan çiğnemelik tütünümüzün son yıllarda Gaziantep dolaylarında üretimine rastlanmaktadır. Yurt içinde daha

çok Gaziantep ve çevresinde kullanılan çiğneme tütünlerin neredeyse tamamına yakını Mısır'a ihraç edilmektedir.

Bütün dünyada olduğu gibi Ülkemizde de çeşitler arasında üretim ve tüketim yönünden birinciliği sigara almaktadır.

Bu gün dünyada harmanlarına göre beş grup sigaranın üretimi yapılmaktadır. Bu gruplar:

- 1-Oriental veya Türk tipi sigaralar
- 2-Amerikan tipi sigaralar
- 3-İngiliz tipi sigaralar
- 4-Fransız tipi sigaralar
- 5-Diğer tip sigaralar ve mamullerdir.

1-Oriental veya Türk Tipi Sigaralar: Bu tip sigaralar oriental tip tütünlerden yapılır. Türkiye, Yunanistan, Bulgaristan, Makedonya ve eski Yugoslavya topraklarında yetiştirilen

küçük boyutlu, ince dokulu, ince damarlı, az nikotin, zifir ve çok az arsenikli ve bol aromalı olan tütünlerden meydana getirilen bu grup sigaralar, filtreli veya filtresiz olarak içilebilen, hafif, tatlı içimli ve tabii hoş kokuludur.

Tekel tarafından üretilen bu özellikteki sigaralar artık Tekel'in özelleştirilmesinden sonra harman olarak tamamen ortadan kalkacağı düşünülmektedir.

2-Amerikan Tipi Sigaralar: Bu tip sigaralar ise Amerikan tipi tütünlerden yapılır. Çoğunlukla Amerika, Brezilya ve Zimbabve gibi ülkelerde yetiştirilen Virginia, Burley, Maryland ve Kentucky menşeli, büyük boyutlu, diri dokulu, kalın damarlı ve nikotini fazla olan tütünlerden meydana getirilen sigaralardır.

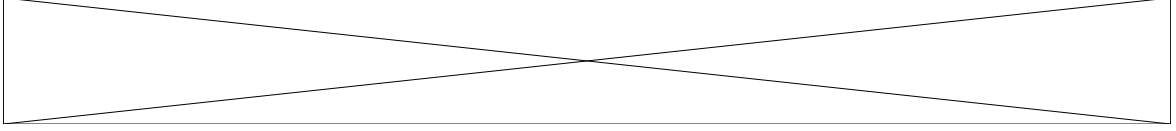
Filtresiz içilmeleri zordur. Bu nedenle % 90'ı filtrelidir. Filtrelerin süzme güçleri etkilidir. Günümüzde karbonlu filtrelerin kullanımı yaygınlaşmıştır Bir kısım harmanlara % 5-15 oranında oriental tütünler katılır.

Asıl özellikleri, harmanları tatlandırmak için çeşitli soslar ile değişik kimyasal esanslar ve sun'i kokular veya ağza serinlik verici mentol katılmasıdır. Bu grup sigaralar tok veya setçe, çok tatlı, sun'i kokulu veya mentollüdür.

3-İngiliz Tipi Sigaralar: Bu tip sigaralar çoğunlukla Amerikan, kısmen de Oriental tütünlerden yapılır. Özelliği Amerikan sigaraları kadar sert olmayışları ve harmanlarına hiçbir katkı maddesi (sos ve sun'i kokular) katılmaması, renklerinin açık sarı olmasına önem verilmesidir. Bu grup sigaraların daha çok filtreli içilir, sertlikleri hafif, tok veya sertçe tok, tatlı ve tabii kokuludur.

4-Fransız Tipi Sigaralar: Bu grup sigaraların nikotin ve zifirleri fazla, renkleri koyu kırmızı, tatları az, lezzetleri acımsıdır. Filtreli ve filtresiz çeşitleri vardır. Fransız tipi sigaralar Ülkemizde hiç üretilmemiştir.

5-Diğer Tip Sigaralar ve Mamulleri: Bu gruba giren sigaralar dört gruba girmeyen değişik içim zevkindeki bölgesel ve Ülkemiz koşullarında ticari değeri önemli olmayan diğer sigara tipleridir. Çeşitli Pipo ve Purolarla, Enfiye, Tömbeki ile Çiğneme tütünü bu gruba eklenmektedir.

Kuru Yaprak Tütünlerimizin Anatomik Yapısı

18/2/2011 · Kategori: Tütün Enstitüsü Raporları

Tütün, olağan üstü plâstik (biçim verilmeye elverişli olan)bir bitkidir. Dış faktörler ve çevre koşulları tütün yaprağının anatomik özelliklerini belirler.

Memleketimiz tütünlerinin büyük birçoğunu teşkil eden kseromorf (kuraklığa dayanmak için yapısal olarak değişmiş olan) tiplerin de bu özeliği, yaprak anatomik yapılarında göstermektedirler.

Tütün Enstitüleri tarafından yapılan bu çalışmada, Türk tütüncülüğünde yapraklarının küçüklüğü ve kokularının nefasetiyle meşhur olan bilhassa, yaka arazide yetişen, zenepsiz, kurak tip tütün olan Basma tütünleri ele alınmıştır..

Ege Bölgesi dışında sadece yalnız Gümüşhacıköy’de üretilmektedir.

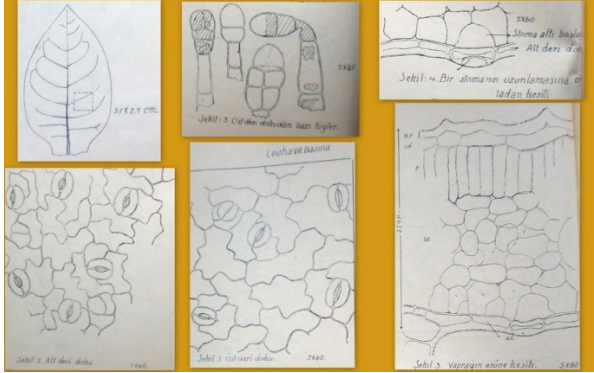
Basma tipi tütünler bu coğrafyada gerçek özelliklerini muhafaza etmektedirler.

Tütün Yaprağının Dokusu: Alt ve üst epidermis arasında hücre biçimleri değişik iki parankima görülür.

Üst epidermisin altında sık dizilmiş silindirik biçimdeki hücreler palisad parankiması katını oluşturur.

Yaprağın üst ve alt yüzeyleri sık dizilmiş hücrelerden yapıli koruyucu iki epidermis(üst deri) katını oluşturur.

Üst epidermis katındaki hücrelerin üzerleri kutikula (koruyucu mumsu madde) denilen ince bir deri ve yapışkan reçineli maddelerle örtülüdür.

Palisad parankimasının altında dağılmış bir durumda ve çoğunlukla oval biçimde hücrelerden ve geniş hücre arası boşluklarından oluşan sünger parankiması bulunmaktadır. Besin maddelerini ileten borucuklar mekanik doku denilen sık dizilmiş parankima hücreleriyle örtülüdür.

Sünger parankiması katında bulunan bu borucuklar yaprağın alt yüzünü yaygın biçimde

kaplamış durumdadır.

Palisad ve sünger parankiması hücrelerinde koyu renkli ufak tanecikler biçiminde yaprağın boyar maddelerini bulunduran kromatoforlar vardır.

Palisad parankiması hücrelerinin daha sık biçimde dizilmiş olması ve sünger parankim asına göre burada kromatoforlar miktarının daha fazla oluşu nedeniyle yaprağın üst kısmının renk görünüşü alt kısmından daha koyu yeşil renkte olmaktadır.

Kromatoforlarda yaprağın yeşil rengini meydana getiren klorofil maddesinden başka yaprağın sarı ya da sarı turuncu rengini sağlayan karotin ve ksantofil boyar maddeleri de bulunmaktadır.

Tütün yapraklarının olgunlaşma döneminden başlamak üzere özellikle kurutma döneminde sarartma fazında klorofilin parçalanması sırasında tütün yaprağının rengini etkileyen karotin ve ksantofil maddeleri meydana çıkmaktadır.

Ayrıca epidermis hücrelerinin arasında havanın alış verişine yarayan özel yapıda stoma (gözenek) denilen delikler bulunur. Stomalar epidermis hücrelerinden bazılarının fasulye biçiminde form değiştirmiş iki hücrenin karşı karşıya gelmesinden meydana gelen deliklerdir.

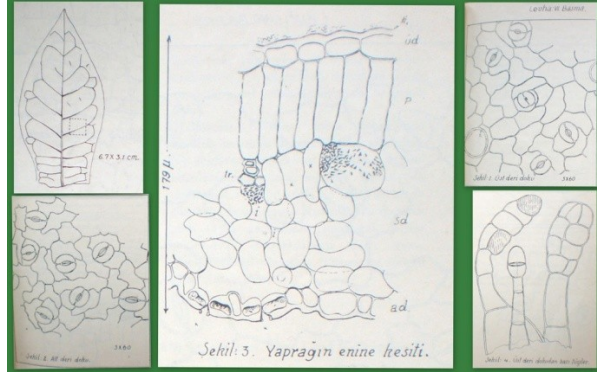
Stoma deliğinin bağlı olduğu hücre arası boşluğunun diğer hücre arası boşluklarla bağlantılı olması dolayısıyla dokunun tüm hücreleriyle ilişkisi bulunmaktadır.

Yaprağın üst yüzeyindeki stomaların miktarı alt yüzeydekilerden yaklaşık olarak iki katı kadar fazladır.

Bu kısımlardan başka yaprağın üst epidermis hücrelerinden bazılarında meydana gelen uzantılardan tüycükler meydana gelmektedir.

Tütün yapraklarında salgı tüyleri ve örtü tüyleri olmak üzere bunların iki biçimi vardır. Bu tüycükler genellikle geniş bir baş ve bir sap olmak üzere raket biçiminde veya bir kaç kısımdan oluşmaktadır.

Salgı tüylerinin baş kısımları eterli yağlar gibi aromatik maddeleri kapsamaktadır. Tüycüklerin miktarı ve nitelikleri yaprakların ellerine ve yetiştikleri ortamın ekolojik koşullarına göre değişmektedir.

Tütün bitkisinde en küçük boyutta olan uç eller, örneğimiz olan Basma tütün yapraklarının anatomisi, yandaki şekil de gösterilmiştir.

Deri - doku hücreleri, genel olarak çok küçüktür. Deri - dokuların gözenekli, genel olarak, küçük, yuvarlak ve sık olduğu göze çarpar. Bazen bir birine çok yakın, hatta bir kenarları tamamen birleşmiş ikiz gözeneklere(stomalara) de rastlanmaktadır.

Kuraklığa karşı bütün bitkiler gibi, kendi cüsselerinin de küçültmek zorunda kalan tütün, yapraklarının deri - doku hücreleri de küçük kalmaktadır.

Yaprak enine kesitlerde görülen sünger parankimaları ([hücreleri kloroplast içeren parankima](#)), eşit sayı hücre kalınlığındadır.

Bu hücrelerin her iki kesitteki büyüklükleri de, aşağı yukarı, eşittir. Deri-doku hücreleri küçük olan yaprakların sünger parankima hücreleri de küçük olur: Yaprak belli bir büyüklük kazandıktan sonra, mezofil (Yaprakta alt ve üst epidermisler arasında kalan, genellikle fotosentez yapan, yaprağın iç parankiması) hücrelerinde bölünme durur, fakat büyüme devam eder.

Belli bir zaman sonra bu da durur. Hâlbuki deri - doku hücreleri büyümelerine, daha uzun müddet devam ederler. Bu suretle, bilhassa alt mezofil (alt deri-dokuya bitişik tek hücre sırası) hücrelerini bir birinden ayırarak, yaprakta, hücreler arası boşluklarını meydana getirirler (Garner).

Kurak tip yapraklarda hücreler arası boşluklarının küçük kalması, mezofil hücrelerinin, büyüme devresi sonunda, toprakta kullanılacak suyun bulunamadığı döneme rast gelmesi sebebiyledir.

Bu dönemde turgor basıncı düştüğünden deri - doku hücrelerinin büyümelerine devam edememektedirler.

Buna göre, bir tütün fidanında, üst ellere doğru gidildikçe, yaprakların giderek kurak bir anatomik yapıya doğru meyletmeleri de bu noktayı kuvvetlendirmektedir.

Uç yaprak enine kesitlerin birinde, palisat hücreleri biraz daha uzundur. Bunların sünger parankiması olan oranı yaprağın her yerinde bir değildir. Bu kıymetin yaprak kenarına doğru gidildikçe yükselmektedir (Garner). Bazen, yaprağın aynı kesitinde bile, palisat hücreleri iki sıra olur, bazen de, alt mezofil hücreleri, bilhassa yaprağın dışarıya doğru çıkık olan yerlerinde, palisat, hücreleri kadar uzundur.

Bir yaprakta, yaprak ortalama kalınlığı daima değişir. Yaprak kaidesine doğru gidildikçe azalır. Orta damardan belli bir mesafede, yaprak uzunluğunun ortasına tekabül eden yerlerde ise kalındır.

Ana ellerdeki deri - doku hücreleriyle stomalar, yaprakla paralel olarak büyür. Yaprağın, bilhassa mezofilinin, gerek sak üzerindeki yeri, gerekse ait olduğu tütün fidanının yetiştiği çevre itibariyle, uygun şartlar altında zaman bularak, iyice gelişmekte ve kalınlaşmaktadır. Yaprağın deri - doku dış duvarlarının kalınlaşabilmesi için, daha sonra gelen olumsuz çevre şartlarına karşı koyduktan sonra ve olgunken koparılmış olmasını gerektirmektedir.

Bitkinin tohumun oluşumuna önem verdiği, büyüme devresinin sonlarına doğru, uç yapraklar tamamen gelişmeden kırılacakları için, yaprak enine kesitleri tamamlanmamış bir yapı gösterir.

Yapraklar o kadar kalın değildir, genç oldukları için uygun olmayan çevre şartlarına, kısa bir zaman maruz kalmaları yüzünden, deri-doku dış duvarları da çok kalınlaşmamıştır. Teşekkül ettikleri hücreler her zaman, daha küçük ve daha sıktır.

Bu durum, yaprakların sak üzerindeki yeriyle anatomik özellikleri arasındaki yakın bir ilişki bulunduğunu göstermektedir.

Tütün yapraklarının dokusu su faktörüne, yaprağın sak üzerindeki mevkii, mensubu olduğu tütün fidanının yetiştiği çevrenin özel şartları, kırıldığı zamanki gelişme derecesi vb. gibi nedenlerle değişmeğe çok eğilimlidir. Hatta tek bir yaprağın ayrı ayrı yerlerinde bile, aynı değildir.

*Tütün Enstitüleri Raporları Cild 5 Sayı 1

*Tütünlerin Kalite Nitelikleri Memduh SARIOĞLU

Bölgelere Göre Sözleşmeli Tütün Üretim Bildirimi

	ÜRETİCİ SAYISI			EKİM ALANI (Ha)			ÜRETİM MİKTARI (Ton)		
	2003	2010	Değişim (%)	2003	2010	Değişim (%)	2003	2010	Değişim (%)
TÜRKİYE	334.296	80.766	-76	183.719	116.149	-37	150.128	92.615	-58
EGE	145.409	55.631	-62	126.670	94.245	-26	95.978	69.693	-55
MARMARA	8.213	6.768	-18	4.299	7.280	69	6.335	6.518	-33
KARADENİZ	59.681	12.874	-78	25.315	11.784	-54	21.736	12.557	-58
DOĞU ANADOLU	22.165	1.334	-94	4.433	277	-94	4.433	496	-77
G.DOĞU ANADOLU	98.828	4.159	-96	23.002	2.563	-89	21.646	3.351	-80
AKDENİZ		2.330			1.320			1.658	

Kaynak: TAPDK

Yıllara Göre Tütün Ekim Alanı ve Üretimi

Yıllar	Ekim Alanı (Bin Ha)	Üretim (Bin Ton)	Ortalama Verim (Kg/Da)
2002	191	153	80
2003	183	112	61
2004	193	134	69
2005	185	135	73
2006	146	98	67
2007	145	75	51
2008	147	93	64
2009	140	85	61
2010	81	64	79

Kaynak: TÜİK -TAPDK

28

Yıllara Göre Tütün İhracat ve İthalat Değerleri

Yıllar	İthalat Miktarı(Ton)	İthalat Değeri (Bin \$)	İhracat Miktarı(Ton)	İhracat Değeri (Bin \$)
2002	55.750	214.700	88.850	279.871
2003	54.666	200.800	112.430	330.282
2004	57.300	221.173	106.988	388.467
2005	67.120	272.475	134.534	476.377
2006	66.551	252.808	127.976	497.043
2007	70.000	293.000	113.943	449.753
2008	83.677	372.680	152.033	428.442
2009	77.146	387.990	97.184	480.232
2010	65.659	339.318	80.311	413.780

Kaynak: TÜİK -TAPDK

29

Tütünle İlgili Mevzuatlar

1-5488 Sayılı Tarım Kanunu

2--4207 Sayılı Tütün mamüllerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun

3-4733 Sayılı Tütün ,Tütün Mamülleri,Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğünün Yeniden Yapılandırılması ile Tütün ve Tütün Mamüllerinin Üretimine İç ve dış Alım ve satımına dair kanun

4-5752 sayılı kanun (4046 Sayılı Kanunda ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamele Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun)

5-5261 Sayılı Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrol Çerçeve Sözleşmesi'nin onaylanmasının Uygun bulunduğu dair kanun

6-5326 sayılı Kabahatler kanununun 39. Madesi Tütün Maddelerinin Tüketilmesine İlişkin kanun

7-4Kasım 2010 Tarihli 27749 sayılı Resmi gazetede yayınlanan Tütün Mamüllerinin Üretim ve Ticaretine ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik.